Szalai Borbála

Februárban

Februárban elővette
zsebnaptárát Télapó,
azt számolta, böngészgette,
hány napra kell még a hó…
Látta, hogy az idő sürget,
késlekedni nem lehet,
minden jel már arra mutat,
hogy a tavasz közeleg.
Nagy sebtiben kapta magát,
összeszedte batyuját,
s csengős szánja elé fogta
két villámgyors szarvasát.
Röpítették, vitték a szánt,
úgy suhantak, mint a szél…
Hazavitték Télapócskát –
S vele együtt ment a tél…

Petrovácz István

Februári készülődés

Részlet a *Tavasz a kertben* című történetből

Január legvégén, amikor fonnyadni kezdett a hó, a vetőmagboltban megvásároltam a magvakat. A borsót, babot negyedkilós zacskókban adták, a répát, zöldséget, zellert, retket, uborkát, spenótot, sóskát kis hosszúkás tasakokban, a dughagymát, csemegekukoricát kimérve.

A tasakokra rá volt írva a vetés ideje. A zöldségre, borsóra, hónapos retekre azt írták: február végén…

Hanem az idő megtréfált bennünket. A hó egyetlen éjszaka elolvadt, langyos szél szárította a földet, a nap is melegen sütött, úgyhogy mi február közepén, egy szombat délután már kint szorgoskodhattunk a kertben.

Elsőnek a gyümölcsfákat metszettük meg. Levágtuk a túl sűrűn nőtt ágakat, a hirtelen megnyurgult hajtásokat. Viki a rőzsét halomba gyűjtötte.

Ezután kitakartam a szőlőt, rózsatöveket. A tavalyi, hosszúra nőtt hajtások, vesszők közül kiválasztottunk hármat-négyet. A legerősebbeket, legegészségesebbeket. Ezeket ujjnyi hosszúra levágtuk, a többi hajtást tőből elmetszettük. Viki először azt hitte, így majd kevesebb szál rózsánk nyílik, kevesebb fürt szőlőnk lesz, de megmutattam neki a levágott ágakat.

Négy-öt centire egymástól bolyhos szemek, duzzadó rügyek feszültek rajtuk. Ha nem vágjuk vissza a vesszőket, minden szemből, rügyből új hajtás nő, s a sok satnya hajtáson nem nyílik virág, nem terem szőlő.

A ház mögött kiritkítottuk a málnát, a piros ribizlit, a fekete ribizlit, az egrest. A szőlő venyigéjét, a levágott vesszőket, ágakat kévébe kötöttük.

Még aznap felástam három ágyást, a föld tetejét simára gereblyéztem. Az egyik veteményeságyba kapával nem túl mély árkot húztam, a másikba szép sorban apró kis gödröket, fészkeket vágtam, s az árokba Viki beleszórta a hónaposretek-magot, a fészkekbe a borsót.

– A harmadikba nem vetünk semmit? – egyenesedett fel.

– Oda hagymát dugdosunk.

S elmagyaráztam, hogy amikor árokba, fészekbe vagy egyszerűen csak a felásott föld tetejére szórjuk a magot, s később gereblyével ráhúzzuk a földet, akkor mondjuk, hogy vetünk. A salátapalántának, paprikapalántának, paradicsompalántának dugdosófával kis lyukat készítünk, ebbe a lyukba ültetjük a palántát. A hagymát, a virággumókat is ugyanilyen lyukakba dugjuk.

Viki meghallgatta, amit a vetésről, ültetésről, dugdosásról mondtam, azután azt kérdezte, mikorra kelnek ki a magok.

– Attól függ, milyen lesz az idő!

A korai tavasz egy hétig tartott. De ez a hét nekünk éppen elég volt arra, hogy elvessük a zöldséget, sóskát, spenótot, répát.

Viki minden tasak tartalmát külön szemügyre vette. A sóska magja egészen apró volt, még a gombostű fejénél is apróbb, akkora talán, mint a tű hegye. A zöldség, a répa magja már nagyobb. A reteké pici golyócska. A dughagyma szakasztott olyan, mint a főzőhagyma, csak kisebb és hosszúkásabb. A borsó, a bab, a kukorica semmiben nem különbözött az érett, kifejtett borsótól, babtól, morzsolt kukoricától.

Amikor este befejeztük a munkát, Viki észrevette, hogy a virágoskertben kidugta levele hegyét a tulipán. Mintha apró, zöld szarvacskák bújtak volna ki a földből.

Másnap visszatért a tél. Újra havazott. Viki aggódott, hogy a hideg földben megfáznak a magvacskák. Mondogattam ugyan neki, hogy a hagymát, zöldséget, sóskát, retket sok helyen még ősszel elvetik, a mag kint telel, de csak akkor nyugodott meg úgy-ahogy, amikor látta, hogy a tulipán apró zöld szarvacskái nem fagytak el, sőt még nőttek is a hó alatt, s egyre-másra bökik át a hótakarót.

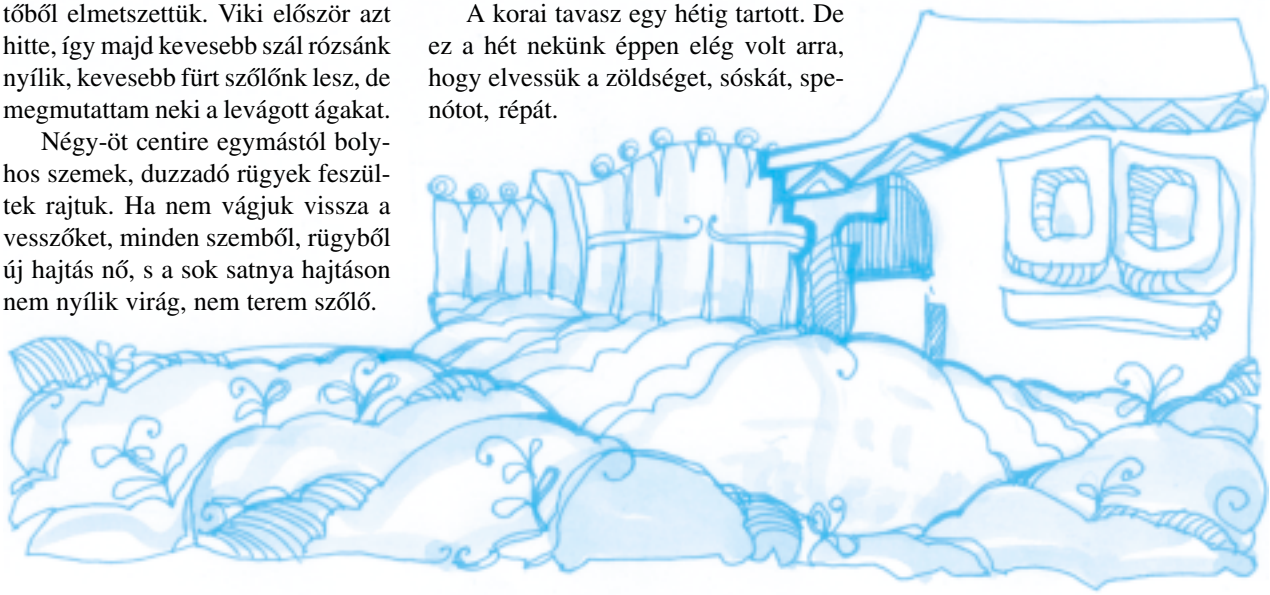

Kormos István

Kerek esztendő

Az év kisöccse Január –
fázós bokájú cinke száll,
s ha hull a hó, sírón csicseg,
de sírását ki érti meg?
Fagy csöndül, mint a citera,
kéne egy bögre jó tea,
vagy messze elhajítva kucsmánk,
naplángos Afrikába futnánk!

Szaladoz a szánkó,
hóba nyomot szántó.
Kismalac a szánkás –
fején piros svájcisapka,
hetykén a búbjára csapta.
Szól a szánkó: „Csöpp gyerekem!
Ne villámolj vadul velem!
Minek ez az ide-oda rántás?”

Február fagyot hegedül –
Magasan suhogva repül
a jégcsillámos tó felett,
hajtván hideg hófelleget.
Vacogva muzsikálja szét
utoljára a tél dühét.
Aztán gyöngyözve harsan ének,
búcsúzót zendítve a télnek.

Róka, róka, róka!
Sebesen futóka!
Fut a fagyon bokázva,
meg ne fázzon a lába.
Hátán kisnyúl lovagol,
farkán egy madár –
szusszantani valahol
talán csak megáll.

Zöld ruhás kislány Március –
Ne állj meg, kislány, futva fuss!
Aranykaput nyiss, édesem!
Füttyöt fuvints a réteken!
Az égen tűzpiros kalap,
nem is kalap, mert az a Nap.
Táncold körül hát hujjogatván,
szökkenj magasba, gyere, kislány!

Két nyulacska elindult
játszani.
Szeretnének a fűben
látszani.

Tulipánra találtak,
tanakodni megálltak,
kiált mind a kettő:
„Hazaviszünk anyánknak!”

Április! Esőt érlelő
Mindig felhőből bújsz elő!
Te is felhő vagy, csupa víz:
ázik rigó, fürj, fecske, csíz,
a rét, s réten a kiscsikó –
szeszélyedben nincs semmi jó.
Fejünkre zuhogsz záporozva,
aj, Április, tavasz bolondja!

Haragos egekből
ömlik szakadatlan,
felleget kísérve
egy-egy villám csattan.
Kutyamája felhők!
Két kismadár ázik.
Ernyő alatt futnak
az esőn hazáig.

Ha Május betoppan, a zöld:
csupádon-csupa fütty a föld.
Dolgára indul nagy sereg,
a munka, mint az üst, pezseg.
Fejét a búza fölveti,
orrunk virágszaggal teli.
Elfeledjük a téli álmot,
fölszippantanánk a világot!

Csiperke csámpás kicsi mackó,
mindig a réten járó.
Bocsok között is csuda-apró,
mancsában mégis háló!
Vadászni indult lopakodva,
lepkéket űzni a réten.
Kiált Csiperke: „Haja-hoppla!
Elszállt! Ez aztán szégyen!”

Június lassan érkezik,
sok gyerek várja őt pedig,
mert véget ér az iskola,
fürgén szabadba hát, nosza!
Ahány gyerek, mind napra fut,
játékra csábít minden út,
hívogatón libeg a lepke,
aztán eltűnik az egekbe.

Aj, de ici-pici tó!
Kiskacsákat ringató.
Aj, de ici-pici ház!
Két csöpp fának magyaráz.

De a két fa
nem felel!
A háznak a pici tóból
kiskacsaháp felesel.

Július almát gurigál,
az alma gyerekkézbe száll,
gyerekfog jót beleharap –
nevetőn bámulja a Nap.
Mert az almát ő érleli,
héja a fényével teli.
Herseg az alma, íze édes,
nemcsak az eszi, aki éhes.

Nagyfülű Balambér
megy vakációra,
fölpattan egy ócska
öreg autóra.
Megy a Balatonra,
döcög Aligáig,
de hiába nézdel,
még semmi se látszik.

Augusztus egy igen merész
oroszlánfejű tengerész.
Pipája kukoricaszár,
boglyos szakálla napsugár.
Két karja kaszálva suhint,
nagy szája tűzcsóvát fuvint,
hogy forrván fölforr a tavacska,
úsztában megsül a halacska.

Kiskacsa úszik,
medvebocs vele,
alattuk a tó fenékig
vízzel van tele!
Ha víz nem volna,
nem lenne a tó,
ami hosszába-keresztbe
átalúszható.

A körte már Szeptemberé –
hulldos a levél lefelé,
a nyár búcsúzva integet,
maradna még, de nem lehet.
Sziszegő csöpp szél születik,
eső jön, s nyakunkba esik,
harcol a Nap még, de nem győzi,
mivelhogy az ereje őszi.

Zene, zene, víg zene!
Ez szeptember elseje!
Ahány iskola: nyílik,
s gyerekzsivajjal tele.
Zene, zene, víg zene!
Víg a gyerek élete:
hoppsza, egyre! hoppsz, kettőre!
Feje tudással tele.

Október lilaingesen
bukdácsol kinn a földeken,
vágyik az őszi kertekig,
odáig elsettenkedik.
A körmét fújja vacogón,
nem töpreng a tavalyi hón,
mert már az újat érzi bőre –
köszönget a gazégetőkre.

Mit csináltál, róka?
Szőlőt loptál?
Szüretelők zsivajától
eliszkoltál?
Edd meg a szőlőt,
fussál messze!
Hogyha elérnek,
kapsz a fejedre!

November madarat ijeszt –
ha egy felé száll, félni kezd,
mert kitárt karján rongy lobog.
Csak a kisfecskék boldogok,
hogy délre mennek, messzire,
majdnem a világ végire.
Gólya, seregély s más is elment,
hadd lássanak egy kicsit tengert.

Vetett puha ágyban
mackó aluszik.
Föl ne ébresszétek
jövő tavaszig.
Álmában egy rocska
mézzel van teli,
száját nyalogatva
nyeli, csak nyeli!

Testvérei közt az öreg
December – fagy nem töri meg!
Ha hull a hó, vígan repes:
„Hóembert gyúrni érdemes!”
Répa az orra, szeme szén,
és mi a kalap a fején?
Piros fazék, csáléra álló,
hát kedve mindig csicsonkázó.

Három napja hull a hó,
sítalpat köt Télapó!
Munkát vállal, jó sokat:
fenyőfákat válogat.
Lerázza a havat róla,
és cukorral cicomázza.
Körbejárja a világot,
mert igen sok gyerek várja.

Leszkai András

Rokonszenv és ellenszenv

Azon a télen azt újságolta Kutykurutty cimborám, hogy hazajön szabadságra a bátyja, Nagykaratty. Tüstént kértem Kutykuruttyot, hadd mehessek majd le vele én is a bátyja elé a vasútállomáshoz. Nagykaratty ugyanis, amióta az eszemet tudtam, nagyon rokonszenves volt nekem. Idősebb volt ugyan nálam hét esztendővel, de valahányszor megláttam, odaszaladtam hozzá, mulattam tréfás beszédén és elragadtatva gondoltam: „Jaj, milyen jópofa ez a Nagykaratty! A legjobb pofa egész Törpeházán!” Az is növelte szememben tekintélyét, hogy Budapesten tanult. Édesapja, Kakukkos bácsi, órakészítő volt, neki azonban nem volt kedve ahhoz, hogy beüljön a törpeházi műhelyszobácskába, és csak órakészítő legyen. Ékszerész is akart lenni. Ezért már második esztendeje inaskodott egy budapesti ékszerészműhelyben.

Amikor bepöfögött a vonat a magyarkúti állomásra, nagy pelyhekben hullott a hó. Nagykaratty mégis kigombolta vadonatúj városi télikabátját, felpattintotta zsebórája fedelét, csóválta a fejét, és ravaszkás mosoly bujkált szája körül. Még nem tudtam, mit fog mondani, de már kuncogtam. Ezt mondta:

– Hallatlan! Három egész percet késett ez a tragacs! Ha én ilyen pontatlanul illeszteném a briliánst az Államvasutak igazgatójának gyűrűjébe, a fejemhez vágná a gyűrűt. Ergó, most nekem is jogom volna a fejéhez vágni a vonatot.

Hahotáztam egy óriásit, aztán félénken, szinte alázatosan kérdeztem:

– Megengednéd, hogy *ezt* én vigyem?

Akkoriban még újdonság volt Magyarországon a síléc. Nagykarattynak azonban volt, és kitüntetésnek éreztem, hogy felém nyújtotta:

– Megengedem, szép öcsém, Moha. De ha benövöd, és nem fog csúszni a mohától, könyörtelenül lepucollak róla!

Megtelt a szívem hálával: tréfálni kegyeskedik a nevemmel! S miközben fölfelé lépegettünk a hólepte ösvényen, ezt mondtam:

– Most már ne tűrd, hogy Nagykarattynak nevezzenek. Legyen inkább ilyesféle a neved: „Tréfás beszédű”, „Víg szavú”. – Elégedetten mosolygott, és megveregette a vállam:

– Elárulom neked, hogy már csiszoltam is magamnak új nevet agyam korongján: „Ervin”.

Elragadtatva suttogtam:

– Ervin… – és úgy éreztem, ez a legszebb, legérdekesebb, legelőkelőbb név a világon.

Másnap, vasárnap, már korán reggel átmentem hozzájuk. Ervin ugyanis megengedte, hogy elkísérjem első síkirándulására. Tudtam, hogy Kutykurutty nem jön velünk, de nyugtalanított a gondolat, hátha velünk akar jönni Erdőcsöndje, Ervin idősebbik öccse. Erdőcsöndje ugyanis, amióta az eszemet tudtam, ellenszenves volt nekem. De nemcsak nekem, hanem valamennyi pajtásomnak. Kedves és szép nevéhez csupán azért jutott, mert pici korában – amint mondták – az erdőben sosem sírt, egyetlen pisszenés nélkül bámulta a lombokat. Úgy éreztük, nem is illik hozzá ez a szép név, hiszen mindig mogorva volt, és csak nagy néha szólt hozzánk.

Ezen a télen már egy éve édesapjuk műhelyében dolgozott. Csakis kakukkos órákat készített, mint édesapja, nagyapja, dédapja; ezért is volt a családi nevük Kakukkos. De ő állítólag azt is kutatta, hogyan tehetné dallamosabbá, élethűbbé órái kakukkolását. Beszélték, ezért járja olyan gyakran az erdőt, és figyeli a kakukkok hangját.

Szerencsére fölöslegesen nyugtalankodtam, kérdésemre ugyanis Ervin azt felelte:

– Dehogy jön velünk, ő most dicsőséget hajhász: fát aprít! Mert ilyen ám ő, szépöcsém, Moha! Bámultatni akarja a szorgalmát családunkkal, egész Törpeházával! Én meg, mint jó testvérhez illik, át is engedem neki a faaprítás teljes dicsőségét, s még sílécet is kötök, hogy még gyorsabban tűnjek el szorgalma hírnevének ragyogó fényköréből.

Nevettem, segítettem felcsatolni síléceit, s aztán loholtam mellette, mögötte, előtte, és akkorát hahotáztam minden tréfáján, hogy beillett az a hahota vidám csaholásnak is.

Vagy két óra múlva, már hazafelé jövet, a Törpeházával szemközt lévő hegyoldalon egy házikó közelében vitt el az utunk. Az öreg Merengő bácsi élt itt az erdő mélyén, egészen egyedül. Volt ugyan egy fia, de valahol Pécs mellett dolgozott, s csak félévenként látogatta meg édesapját. Rápillantottam a házikóra és megdöbbenve álltam meg:

– Nem füstöl a kéménye!

Bármennyire kívántam is, hogy Merengő bácsi egészséges legyen, mégis örültem a lehetőségnek: Ervinnel együtt hajthatok végre jótettet! Ha beteg, befűtünk, ápoljuk, ebédet hordunk neki. De tüstént el is kedvetlenedtem. Törpeháza felől ugyanis Erdőcsöndje fújtatott fölfelé a hóban. Elmondta, hogy minket keresett tekintetével a hegyoldalon, így vette észre, hogy nem füstöl Merengő bácsi kéménye. Ervin gyorsan lecsatolta síléceit, és mindhárman együtt mentünk be a házba.

Merengő bácsi csakugyan ágyban feküdt. Hosszú, hófehér hajának s még hosszabb hófehér szakállának keretében világoskéken csillogott a szeme, s noha merengő mosollyal vizsgálgatta három látogatóját, ráncos arcocskáján a láz vörös foltjai is izzottak. Ervin élénken, kedélyeskedve szólt:

– Micsoda tréfa ez, Merengő bátyám? Hogy jutott eszébe megbetegedni?

Ekkor még inkább kitűnt, mennyire beteg. Alig bírt megszólalni. Nehézkesen, szinte suttogva válaszolt:

– Tévedtek, gyermekeim… nem vagyok beteg… én még… nem is voltam beteg… soha életemben… csak ma még… lusta voltam fölkelni… ezért nincs befűtve… de majd… fölkelek… ebédet is… főzök…

Miután kijöttünk, segítettem felcsatolni Ervin síléceit és azt kérdeztem:

– Megyünk az orvosért? Megyünk Nógrádverőcére?

Ervin azonban mosolygott:

– Dehogyis megyünk. Ha dicsőségnek tartja a kisöreg, hogy sosem volt beteg, és most sem beteg, hadd élvezze ezt a dicsőséget. Ha majd szükségesnek érzi, hívathat orvost mással is. Mi megtettük a kötelességünket, érdeklődtünk a hogyléte felől. Arról nem is szólva, hogy pihenni jöttem haza, nem pedig azért, hogy kopott szerkezetű órák javítgatásának hiábavaló munkájával piszmogjam el az időm.

Azzal rátaszította magát a lejtőre, és már siklott is lefelé. Mulattam az órahasonlaton, s mialatt utána loholtam, ismét megállapítottam magamban: „Jaj, milyen jópofa ez az Ervin! A legjobb pofa egész Törpeházán!” Azt már csak fél szemmel láttam, hogy Erdőcsöndje még a házikó előtt áll, és komoran bámulja a behavazott bokrokat.

Két héten át minden második-harmadik napon együtt lehettem Ervinnel, és elkísérhettem síkirándulására szabadsága utolsó délutánján is. Megbeszéltük, hogy másnap, amikor elutazik, ismét én viszem a síléceit. Ez a kirándulás hosszúra nyúlt, s már sötét volt, mikor hazafelé tartva Merengő bácsi házikója elé értünk. Ervin gondolkozott, hogy bemenjen-e elköszönni, és mozdulatlanul álltunk a sötétben. Ekkor kinyílt a házikó ajtaja, és igen nagy meglepetésünkre Erdőcsöndje lépett ki rajta. Kezében égő lámpát tartott. Mögötte jött a nógrádverőcei doktor bácsi, és így szólt Erdőcsöndjéhez:

– Most már túl van a veszélyen. Megmentetted az életét. – Erdőcsöndje szabadkozva dörmögte:

– A doktor bácsi mentette meg…

– Nem, édes fiam. Tüdőgyulladásnál minden az ápolástól függ, ezer apróságtól. De most már nem kell hajnalban is, délben is, este is átjönnöd, végül még magad is ágynak esel.

De Erdőcsöndje megrázta a fejét:

– Még többször kéne átjönnöm. Tudom, milyen fontos a gyakori szellőztetés. Váltani kell a borogatást is.

Ekkor már mentek is lefelé a hegyről. Könnyű volt kitalálnunk, hogy Erdőcsöndje az országútig kíséri lámpával a doktor bácsit. Mihelyt eltávolodtak, Ervin gúnyosan felnevetett:

– Ugye, hogy igazam volt? Dicsőséghajhász. Nekünk nem is szólt róla, hogy egymaga ápolhassa. No gyere… elköszönünk a kisöregtől.

Bementünk a házba, leültünk Merengő bácsi ágya mellé, és Ervin így szólt:

– Örömmel látom, hogy Merengő bátyám acélos léptekkel menetel a gyógyulás felé. Nemsokára táncolni is fog.

Merengő bácsi azonban úgy merengett ránk, mint aki nem érti, miről beszélünk.

– Tévedtek, gyermekeim. Én nem voltam beteg. Csak azért vagyok ágyban, mert ma korábban feküdtem le.

Összenéztünk. Aztán Ervin elmosolyodott:

– Láttuk az előbb az orvost. Most pedig a borogatást is látjuk. – Ekkor a kék szempárban hirtelen félelem sötétlett, és Merengő bácsi majdnem összetette két kis kezét, úgy könyörgött:

– Nagyon szépen kérlek, kedves gyermekeim, ne áruljátok el senkinek, hogy beteg vagyok! Ha megtudják Törpeházán, megírja valaki a fiamnak, ő megrémül, otthagyja a munkáját, ideutazik, megszomorítjuk az életét. Ugye, nem mondjátok el senkinek, kedves gyermekeim?

Nyílt az ajtó. Erdőcsöndje jött be sietve, én meg Ervinre bámultam:

– Hiszen akkor… ha nem tudhatja meg senki… akkor mégsem a dicsőségért tette…

Ervin elvigyorodott:

– Valami haszna akkor is kellett, hogy legyen belőle.

Erdőcsöndje nem figyelt ránk, a borogatást váltotta. Merengő bácsi azonban értette, miről beszélünk, és válaszolt Ervinnek:

– Az öröm a haszna. Örül neki, hogy meggyógyulok. Örül, hogy még nem kell siratnia engem a fiamnak. És az sem kétséges, hogy örülhet Erdőcsöndje önmagának is.

A borogatásról eszembe jutott, amit a doktor bácsi mondott, és így szóltam:

– Holnap délben én jövök át. Váltom a borogatást, szellőztetek, rakok a tűzre.

Ervin azonban figyelmeztetett:

– Csak holnapután, szépöcsém. Holnap engem akarsz lekísérni a tragacshoz.

De én már messze jártam Ervin kamasz világától.

– Kutykurutty úgyis lekísér. Légy szíves, Erdőcsöndje, mutasd meg, hogy mi hol van, hogy majd helyettesíthesselek.

Ervin fölállt:

– Úgy látom, fölösleges vagyok. Csatlósom fölcsapott órajavítónak. Jobbulást, Merengő bátyám – mondta, és becsukta maga mögött az ajtót.

Hosszan bámultam utána, aztán lassan eltakartam a tenyeremmel az arcom: szégyelltem magam. De egyúttal derengeni is kezdett valami bennem a rokonszenv és az ellenszenv nagy titkáról. Nem ez volt ugyanis az első eset életemben, hogy aki iránt rokonszenvet éreztem, üres hólyagnak bizonyult, arról meg, aki eleinte ellenszenves volt nekem, kiderült, hogy talpig ember.

Értette Merengő bácsi, mi bánt engem, és vigasztalt:

– Nem tehetsz róla, hogy rokonszenves volt…

A tenyerem mögül nyöszörögtem mentségemül:

– Nem is gondolkoztam rajta, hogy milyen fiú… rokonszenves volt, mert jópofa…

Merengő bácsi halkan nevetett:

– Ha tudod, hogy gondolkozni kell, akkor nincs baj. Akkor majd nem az lesz rokonszenves, aki jópofa, hanem aki jószívű.

Tandori Dezső

Medveszekrényt Barnabásnak...!

Barnabás Medve szólt: „Szeretném,
ha lenne itt is Medveszekrény!”
Feladatot adott a háznak:
„Fel! Medveszekrényt Barnabásnak!”
Vele együtt a barna medve
szintén Medveszekrényt szeretne.

Lesz medveszekrény! Megszerezzük!
Hadd lakhassanak benne együtt!
Lesz majd földszint és emelet,
hátsó terek, előterek,

medvekonyha, fürdőszoba
vár a Szekrény lakóira.
Csak egy, csak egy baj van, bizony:
hol kapni Szekrényt, nem tudom!
Járunk hát a Szekrény után,
keressük Pesten és Budán.

Ballagunk Barnabás helyett,
szemlélgetünk szekrényeket,

de egyik se megfelelő.
A medve-igény érthető!

Kérjük, Ti is segítsetek:
ha volt Medveszekrényetek,

magyarázzátok el, milyen,
Barnabásnak is hadd legyen!

Fel! Medveszekrényt Barnabásnak
s a többi kedves Medvetársnak!

Simai Mihály

Farsang

Három hordó nevetést hoztam
– mink is, mink is gurulunk mostan,
hej!

Néző tésztát Örzse kovászol,
titkot keltet a barna kovácsról,
hej!

Titok a tálban, szóban, szemben
látod-e, kedves, férjhez mentem,
hej!

Rúgtam, jártam, vertem a csizmám,
jaj, de csinos vagy, kincsem a kislány,
hej!

Kurtát táncol, sok-nagyot alszik,
költsd fel, rázd fel Röszkei Karcsit,
hej!

Fillért keresel, erszényt elkőcc,
sutba, te suttyó, nyughass gyerkőc,
hej!

Cingár cincér, cinege címer,
hogy ez a Matykó mit nem mível,
hej!

Zsuzskát hívta, Katikát kérte,
Jutkát meg csak végigmérte,
hej!

Vigalom farsang, fúvó éjfél,
száz hold hóban csókot ígértél,
hej!

Egyenes ülés, kacsos düllő,
csak te vagy, édes, hozzám illő,
– hej!

Jólesz György

A barátságról

– Eljössz velem? –
így kérlelem.
– Egye penész –
mondja Kenéz.

Uzsonnámhoz
uborkát hoz.
– Így lesz egész –
mondja Kenéz.

– Ha nagy leszek,
orvos leszek.
– Én meg vegyész –
mondja Kenéz.

– Az a lány ott,
ugye, látod?
– Varga Teréz –
mondja Kenéz.

Ház ajtaján
kopog, s kaján
képpel benéz:
megjött Kenéz.

Két nyár között
elköltözött.
Szívem nehéz:
Hol van Kenéz?

Más suliba
jár. Csúf hiba.
Nincsen Kenéz.
Esz a penész.

Sebők Éva

Nóta

Egy órácska óta
szól a móka-nóta.
Szálló sárkányorkán
hozta el az orrán.
Ihol zeng!... Ahol zeng,
nincs ott már sehol csend.
Piros pikulákat
hajtanak az ágak.
Fityfirittyke nyomba
fölmászik a dombra,
s táncolgat immáron
a gyík is, tillárom.
Fenn meg csodapókok,
ébredő pirókok,
ciróka-maróka,
egy repülő róka,
s egy fatetőn-alvó
kócos pityipalkó!

Veress Miklós

Kötekedő

Szitakötő
köti szitám,
kit a Kata
szid a Tiszán.

Kefekötő
ha éhezik,
csak fekete
kefét eszik.

A lókötő
lődöröghet,
elkötheti
hatökrünket.

A főkötő
igen szegény:
bére heti
három kötény.

Fogynak fagyok
s hideg idő:
már nem vagyok
kötekedő.

Horgas Béla

Uborka-dal

petrezselyem petrencében
bolond világ félfektében
Kapor Klára sír magában
ott lakik egy uborkában
hét törpe jő mind-mind bátor
egyikük sincs puha fából
mese mátka gyöngyök álom
átlibbenünk hét határon
selyemfűből lágy petrence
hogyan tehetnék kedvedre
mintha gonosz nem is volna
most szólalj meg zöld uborka

Történetek a görög regevilágból

Pandora szelencéje

Napi munkájuk végeztével összeültek a görög szomszédok egy kis beszélgetésre. Megtárgyalták a napi eseményeket, a sok munkát, milyen volt és milyen lesz a termés, a háborút, a békét és végre az egyik fölvetette a kérdést:

– Hogy van az, hogy manapság annyi baj van a világon, holott azelőtt csupa öröm és boldogság honolt a földön?

– Annak nagy oka van – szólt egy tapasztalt öreg –, az emberek nem olyanok ma, mint aminők voltak régen. Ők maguk az okai minden bajnak.

– Az emberek? – kételkedett az egyik –, ez elég hihetetlenül hangzik. Hisz az emberek mindig azon járatják az eszüket, hogy megkönnyítsék életüket, nem hogy a bajokat szaporítsák.

– És mégis úgy van, ahogy mondtam – felelt az öreg. – Az emberek megfontolatlansága és botor cselekedetei szaporították el a bajokat. Vagy nem ismeritek Pandora szelencéjének történetét?

– Hírét sem hallottuk – felelték többen.

– No, hát hallgassatok ide, majd elmondom. Aztán ítéljetek magatok.

– Igazán kíváncsiak vagyunk a történetre, beszéld el az egészet, ne hagyj el semmit sem.

Közelebb húzódtak a beszélőhöz, hogy egy szavát se szalasszák el.

– Prométheusz, a titán – kezdte az öreg –, agyagból embert formált. Hogy a holt anyagba életet öntsön, az égből tüzet lopott, s azzal életre keltette az agyagembert s észt, értelmet is vitt bele. Zeusz emiatt nagyon megharagudott rá. Büntetésül a Kaukázus-hegység sziklájához láncolta Prométheuszt, akinek máját saskeselyű tépte. A kitépett máj újból kinőtt, és így a titán szenvedése is folyton tartott. Végre is Héraklész lelőtte a keselyűt és felszabadította a titánt.

– Ezt a történetet ismerem – szólt közbe egy fiatalember. – Aiszkhülosz tragédiájában olvastam.

– Úgy van, fiam, a nagy Aiszkhülosz írta meg egyik szomorújátékában. De amit a nagy tragédiaíró megírt, az az én történetemnek csak a bevezetése.

– Ne zavard az öreget – feddték meg többen a közbeszólót. – Folytasd a történetet – sürgették a beszélőt.

– Az emberek a tűz birtokában gyorsan előrehaladtak a műveltségben, de mindinkább elbizakodottak is lettek. Az isteneket már nem tisztelték a régi alázattal, nem áldoztak oly áhítattal, mint előbb, s a szülők tisztelete is megcsappant.

– Ha az öregek beszéltek, a fiatalok – tudásukat fitogtatva – közbelocsogtak – szólt a hallgatók egyike, az előbbi közbeszólóra tekintve.

A hallgatók megértették a célzást, s jóízűen, de gúny nélkül összenevettek.

– Zeusz elhatározta – folytatta a beszélő –, hogy az elbizakodott embereket megbünteti. Bajokat, szenvedéseket bocsát rájuk, hogy észre térítse őket. Hephaisztosz, az isteni művész által agyagból nőt formáltatott, s aztán Zeusz életre keltette. Ezt a nőt minden isten megajándékozta valamivel, azért nevezték el Pandorának, azaz: mindenkitől megajándékozottnak. Pallasz Athéné észt és mindenféle kézügyességet, Aphrodité páratlan szépséget, kellemet és bájt, Hermész kellemes beszédhangot ajándékozott neki, a Khariszok pedig oly gyönyörűen öltöztették fel, hogy láttára mindenkinek a szíve eltelt gyönyörűséggel.

– Hát, Zeusz atya, te semmit sem adsz? – szólt Pandora kedvesen tekintve az Olymposz urára.

– Ne gondold, hogy fösvény vagyok – szólt Zeusz –, én is szántam neked valamit. Fogd ezt a szelencét, és őrizd meg gondosan, de soha fel ne nyisd, mert különben keservesen megbánod, nem csupán te, hanem az egész emberi nem is.

Az égiektől olyan dúsan megajándékozott leányt aztán Zeusz elküldte Prométheusz öccséhez, a megfontolatlan, hebehurgya természetű Epimétheuszhoz. Prométheusz, ismervén öccsét, már jó előre figyelmeztette, hogy Zeusztól soha, semmiféle ajándékot el ne fogadjon. A jó tanács azonban hiába volt. Epimétheuszt a lány szépsége annyira elbájolta, hogy feleségül vette. Ez még nem lett volna baj. De a szelence éjjel-nappal fúrta az oldalát. Nem Pandorának, hanem a férjének. Vajon mi lehet benne? Kilesett egy kedvező pillanatot és felnyitotta. Zeusz abba zárt bele minden földi bajt. Most, hogy az együgyű titán a szelencét felnyitotta, egymás után röpültek ki: a Betegség, a Szükség, az Éhség, a Viszálykodás, a Nyomorúság stb. Midőn a titán észbekapott, s a szelence fedelét becsapta, már csak a Remény maradt meg a fenekén.

– Láthatjátok tehát – fejezte be szavait az öreg –, hogy az emberek maguk az okai, hogy annyi mindenféle baj van a világon.

Az aranygyapjú elhozatala

Az aranygyapjú elhozatala a messze, távoli mesés keletről régóta foglalkoztatta a legkiválóbb görög hősök képzeletét. De sokáig nem akadt ember, aki a veszedelmes terv keresztülvitelére a görögöket egyesíteni tudta volna. Végre az ifjú Józon* vállalkozott a merész tett végrehajtására.

Józon a thesszáliai Jolkosz királyának a fia volt. Atyja halála után azonban nagybátyja, Péliász bitorolta a trónt. Midőn Józon a bölcs Chiron vezetése alatt derék ifjúvá serdült, fölkereste nagybátyját, Péliászt, és követelte, hogy neki a trónt átadja. Péliász ürügyet keresett a halogatásra, s azt felelte, hogy a trónt csak úgy adhatja át unokaöccsének, ha arra magát valami fényes vitézi tettel érdemessé teszi. Azt kívánta tehát, hogy Józon hozza el az aranygyapjút. A gonosz Péliász biztosra vette, hogy unokaöccse ebben a veszedelmes vállalkozásban életét veszti, s így aztán a bitorlott trón végleg az ő birtokában marad.

A bátor Józon nem ijedt meg a megbízatástól. Nagy hajót készíttetett, melyet építőjéről Argónak neveztek el, aztán felszólította Görögország legderekabb vitézeit, hogy vállalkozásában részt vegyenek. Köréje csoportosultak: Héraklész, Kasztor és Pollux, Thezeusz, Peleusz, Meleagrosz, Orfeusz és még sokan mások. Útközben sok viszontagságon mentek keresztül, de azért nem csüggedtek, mert midőn elindulásuk előtt az isteneknek áldozatot mutattak be, Zeusz villámlás és mennydörgés közben kedvező jeleket mutatott. Sokáig mulattak Lemnosz szigetén, ahol kedvező fogadtatásban részesültek, s vidám ünnepségek közben töltötték az időt. Végre azonban mégis csak fölkerekedtek és továbbmentek. A tengeri vihart Orfeusz remek lantjátékával csendesítette le. A mai Konstantinápollyal szemben, ahol Szkuari városa van, némelyek partra szállottak, hogy ivóvizet szerezzenek. Az ottani király azonban megtagadta a vizet, sőt verekedni kezdett a görögökkel. Pollux azonban megadta neki: átnyalábolta s úgy vágta a földhöz, hogy legott szörnyethalt.

Életveszedelemmel járt a behajózás a Fekete-tengerbe. A bejárat két oldalán két hatalmas szikla csapódott össze, s az átkelőt összemorzsolta. Az Argo-hajósok egy galambot bocsátottak a szorosba, s miután a sziklafalak a galamb összezúzása után ismét szétnyíltak, a hajósok gyors evezéssel hirtelen átsuhantak. Ettől fogva a sziklafalak többé sohasem csapódtak össze, hanem mozdulatlanul helyükön maradtak.

Végül szerencsésen eljutottak Kolchiszba. Itt Aetész király uralkodott. Midőn Józon előadta jövetelük célját, a király mindenféle kibúvót keresett. Kiadni nem akarta, de nyíltan megtagadni sem merte. Kijelentette, hogy kiadja az aranygyapjút, de csak akkor, ha Józon az eléje szabott követelményeket teljesíti. Ám ezek megoldása részint lehetetlen, részint életveszélyes volt. De a véletlen itt is kezére járt Józonnak. Volt a kolchiszi királynak egy szép leánya, Médea, aki minden varázsló mesterségben jártas volt. Médea beleszeretett Józonba, varázskenőcsöt adott neki, mely, ha vele testét bekente, minden külső testi sérelem ellen biztosította.

Aetész először is azt kívánta tőle, hogy két ércpatájú, tüzet lehelő vad bikát igába fogjon, gyémánt ekével földet szántson, azt sárkányfogakkal vesse be, s a kikelő ércóriásokat egymaga győzze le. Józon befogta a vad bikákat, felszántotta a földet, az ércóriások közé pedig – Médea tanácsára – nagy követ dobott. Ezen a kövön az óriások összevesztek, s csaknem egy szálig egymást kaszabolták le, a többit Józon a Médeától nyert csodaerővel maga vágta le. Minthogy pedig az aranygyapjút sárkány őrizte, Józonnak ezen is erőt kellett vennie. Varázsszereivel elaltatta a sárkányt, s most már semmi sem állta útját, hogy az aranygyapjút a tölgyfáról leakassza. Aztán szerencsésen visszatértek hazájukba. Józon megérkezésük után hajóját Poszeidón isten szentélyének adományozta. Az ifjú hős hálából Médeát is magával hozta és feleségül vette. Tíz évig boldog házasságban élt vele, de később Médea sok bajnak lett okozója.

Ez a monda is azt mutatja,hogy a görögök már a legrégibb időben összeköttetésben voltak a Fekete-tenger környékén lakó népekkel.

* *Józon* – más változatban Iaszón

(Takács György nyomán)

Az Úr van veletek

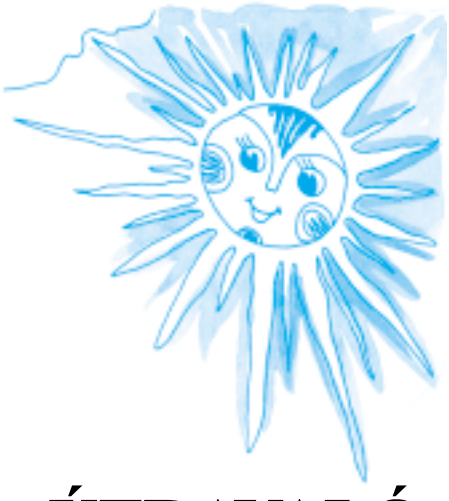

– Szia, Tücsök, hát te mit olvasgatsz?

– Kaptam egy lapot a barátnőmtől, amin van egy nagyon furcsa mondat: „Az Úr van veletek, ha ti is ővele lesztek, ha őt keresitek, megtaláljátok, de ha őt elhagyjátok, ő is elhagy titeket.”

– Miből gondolod, hogy furcsa ez a mondat?

– Mert nekem eddig mindenki azt mondta, hogy Isten szeret engem, és mindig velem van, itt pedig azt írják, hogy ha nem figyelek rá, akkor elhagy. Most akkor szeret vagy nem?

– Ő mindenképpen szeret, de ha te nem akarod, akkor nincs veled. Azt hiszem, a következő mesém segít majd megérteni.

Cinci és Pirci, a két mezei egér barátsága messze földön híres volt. Sülve-főve együtt voltak, játékaikat, örömeiket, bánataikat megosztották, soha egy hangos szó nem hagyta el szájukat. A szülők egyáltalán nem bánták ezt, sőt, együtt jártak el vásárolni, így a két egérlány egyforma ruhában járkált, mintha csak ikrek volnának.

Teltek a hetek, a hónapok, s egy idő múlva Pirci azt vette észre, hogy valami nincs rendben. Azzal kezdődött, hogy Cinci mindig mást akart tenni, mint ő. Eleinte csak más ruhát vett fel, később már a kedvenc helyeit is felcserélte másokkal. Egyáltalán nem bánta, ha Pirci nélküle ment valahová. Barátnője azonban nem volt hajlandó elfogadni ezt a helyzetet, újra és újra megkérdezte, mi a baj. Ilyenkor Cinci csak makogott valamit, hogy igazából semmi, csak ahogy egyre felnőttebbé válik, megváltozik a gondolkodása, meg ilyenek. Pircit azonban nem nyugtatta meg a válasz.

Egyik nap Pirci hiába várta Cincit a házuk előtt. Mikor már majdnem elkésett az iskolából, úgy döntött, nem vár tovább. Belépett az osztályba, és legnagyobb meglepetésére ott találta barátnőjét az egyik osztálytársával nevetgélve. Pirci kérdőre vonó pillantására azt válaszolta, hogy ne haragudjon, de be kellett még mennie egy ismerőséhez, ezért hamarabb indult. Amikor ez már harmadik reggel is így ment, a következő nap Pirci már egy pillanatot sem várt rá, elindult egyedül. Útközben gyakran hátranézett, hátha meglátja a szaporán lépegető barátnőjét, de annak se híre, se hamva nem volt…

Néhány nappal később új kisegér költözött a környékre. Pirci kíváncsian fogadta őt, sokat járták az erdőt, míg minden helyet bemutatott új társának, és már egyre kevésbé érezte Cinci hiányát. Végül eljött az idő, amikor a kis jövevény teljesen átvette a hűtlen barátnő helyét. Pirci ezentúl vele sétált, vele játszott, vele tanult, vele osztotta meg örömét és bánatát.

– És Cinci?

– Idővel rádöbbent, hogy mégiscsak Pircivel kellett volna maradnia, többet foglalkozni vele, és nem másokkal. De akkor már késő volt, Pirci nem hitt többé neki, továbbra is csak az új egérrel játszott.

ÚTRAVALÓ

– És Pirci nem szerette már ezután őt?

– Dehogynem szerette, de csak úgy, mint bármelyik más osztálytársát. A türelem bizony véges, egy idő múlva elfogy. Nem lehet az idők végezetéig játszani a szeretettel, vagy kell, vagy nem. Ha most nem kell, később már nem biztos, hogy felkínálják. Isten is így szeret bennünket. Szeretné, ha életünk minden percét megosztanánk vele. Amikor azt látja, hogy már nem fontos a számunkra, egy ideig vár, keresi az alkalmat, hogy ismét felkeltse a szeretetet, de ha nem megy, akkor nem erőlteti, keres mást, aki elfogadja.

– És ha később megbánja a hűtlen?

– Ha túl későn teszi, akkor minden hiába, ezért figyelmeztet az ige: „Ha őt keresitek, megtaláljátok, de ha őt elhagyjátok, ő is elhagy titeket.” Nem tudhatjuk, mikor jár le a türelme, ezért nem érdemes játszani a szeretetével. Hát erre figyelmeztet téged ez a kis lapocska, és nem árt, ha megjegyzed.

– „Az Úr veletek van, ha ti is ővele lesztek, ha őt keresitek, megtaláljátok, de ha őt elhagyjátok, ő is elhagy titeket.”

Olasz Tímea

Bibliai ábécé

Homlokdísz. Aranyból készült, kék és bíbor zsinórra fűzött lap, melyre e szavakat vésték: „Az Úrnak szentelt”. Szent szolgálata közben ezt hordozta homlokán az ószövetségi zsidó nép főpapja.

Homlokkötő. Kis négyszögletű kemény borjúbőr vagy pergamenlap, melyre a zsidó törvényből írtak fel egyes igéket, s amelyet a kegyes zsidók örök emlékeztetőül a homlokukra kötöttek.

Hozsánna. Üdvözlő kiáltás, amely Jézus jeruzsálemi bevonulásakor is felhangzott. Jelentése: segíts meg!

Hóseás. Izrael prófétája az asszíriai fogság idején; Ámósz kortársa Izraelben, Ézsaiásé és Mikeásé Júdában. Róla csak annyit tudunk, amennyit maga mond el magáról tizennégy fejezetből álló könyvében. Az Úr parancsára egy romlott erkölcsű nőt kellett feleségül vennie, hogy a saját életében tapasztalja meg, mit érez Isten az ő választott népének hűtlensége miatt. S neki is szeretnie kellett továbbra is házasságtörő feleségét, mert Isten is szereti hűtlenné vált népét, noha „pere van az Úrnak Izraellel, és megbünteti Jákobot, ahogy megérdemli”. De nem lesz mindig így. A mindvégig hűséges Úr végül is ezt ígéri: „Kigyógyítom őket a hűtlenségből, szívből fogom szeretni őket, mert elfordult róluk haragom.”

Idumaea. Júda földjének déli része. Részben itt éltek Ézsau leszármazottai, az edómiták.

Iga, járom. Két ökör nyakába tett kettős fakeret, amely összetartja őket, hogy együtt húzzák a szekeret vagy az ekét.

A szolgaság jelképe, miként az ilyen kifejezésekből is kitűnik: „leigáz”, „járomba hajtja a fejét.” Izrael fiainak az egyiptomi „iga” alól történt kiszabadításáról mondja az Úr: „Összetörtem jármotok szögeit, és fölegyenesítve vezettelek benneteket.” De jelképe a közösen végzett szolgálatnak is, mint ebben a kifejezésben: „együtt húzzuk az igát”. Ilyen szolgálati közösséget ajánl fel nekünk Jézus, amikor ezt mondja: „Vegyétek fel az én igámat.” Ekkor ugyanis ő segít nekünk húzni a terhet, s megtapasztalhatjuk, amit ígér nekünk: „Az én igám kedves, és az én terhem könnyű.”

Igazság. Magyarul ez két dolgot jelent: azt, ami igaz, ami való, és azt, ami igazságos. (Az elsőnek a hazugság vagy valótlanság, a másodiknak a hamisság vagy igazságtalanság az ellentéte.) A Biblia nyelvének és szinte valamennyi európai nyelvnek két külön szava van a két fogalomra. Itt a második jelentéséről van szó, azaz az igazságos cselekvésről, a méltányos viselkedésről minden helyzetben. A Szentírás az igazságos Istenről tesz bizonyságot, aki igazságot kíván az embernek Istennel és más emberekkel való viszonyában is. Mivel azonban az ember erre önmagában képtelen, csak Isten kegyelméből válhatik igazzá, igazulhat meg. Már Mózes is erre figyelmeztette népét: „Nem a magad igazságáért, és szíved egyenességéért mégy be oda” (ti. az ígéret földjére). Dániel pedig így imádkozott az Úrhoz: „Nem a magunk igazságában, hanem a te nagy irgalmasságodban bízva visszük eléd könyörgéseinket.” A keresztény ember hit által kegyelemből elnyert igazságát azonban Pál apostol fejtette ki a legvilágosabban: „Isten őt (Krisztust) rendelte engesztelő áldozatul azoknak, akik az ő vérében hisznek, hogy igazságát megmutassa… mert ahogyan ő igaz, igazzá teszi azt is, aki Jézusban hisz.”

Ikónium. Kis-ázsiai város, egyike azoknak, amelyeket első missziói útján keresett fel Pál Barnabással. A város lakosai nagy érdeklődéssel hallgatták az apostolok bizonyságtételét, de nem mindnyájan fogadták be az evangéliumot, s a hitetlen zsidók felingerelték a pogányokat az apostolok ellen. Ezért ők, hogy a zavargást elkerüljék, továbbmentek Lisztrába és Derbébe.

Illatos kenetek. A jó illatú fűszerek, mint a fahéj, mirha, menta, áloé és nárdusolaj, igen kedveltek voltak a bibliai korban. Egyiptomból, Indiából és Mezopotámiából szállították a kereskedők Palesztinába, s bort, ételt meg áldozati füstölögtetőket fűszereztek és illatosítottak velük. Temetéskor a halotti leplet vonták be ilyen illatos kenettel.

Illés. 900 évvel Kr.e., Aháb királysága idején lépett fel Illés próféta Izraelben. Szárazság és éhínség volt az országban, s Illés is ugyanúgy éhezett és szomjazott, mint mindenki más. Nem volt élelem, de Isten hollókat rendelt, hogy eleségről gondoskodjanak a számára, vizet pedig egy kis patakban talált. Így tapasztalta meg Illés Isten gondviselő kegyelmét, s ettől még erősebb lett a hite. A bálványimádás bűnébe esett zsidókkal és királyukkal azonban kemény harcot kellett vívnia, hogy meggyőzze Izraelt az egy igaz Isten hatalmáról. A Karmelhegyen került sor a nagy próbatételre közte és a Baal papjai között. Ezek hiába könyörögtek bálványistenükhöz, hogy bocsásson tüzet az áldozati oltárra, Illés imádságára viszont Isten előbb esővel áztatta el az oltárt, majd tüzet bocsátott az égből és felgyújtotta az áldozatot. Erre az egész nép arcra borult és ezt mondta: „Az Úr az Isten!”A király és a királyné azonban ezután is üldözte Illést, mert nyíltan megfeddte őket gonoszságaikért. De mindketten úgy haltak meg, ahogy Illés megjövendölte, kutyák nyalták fel a vérüket és szaggatták szét a testüket. Illést az Úr egy tüzes szekéren ragadta magához.

(Cecil Northcott *Bibliai lexikon gyerekeknek* című könyve alapján)

Olvastad már?

Ugye Te is hallottad már, amikor a felnőttek – sóhajtva, legyintve, ki pedig felháborodva – azt mondják: A mai gyerekek nem olvasnak, csak a képernyőt bámulják…

Mi másként gondoljuk. Hiszünk abban, hogy Ti is szeretitek a könyvet. Ebben a rovatunkban egy-egy közkedvelt ifjúsági regényből vagy meseregényből mutatunk be egy szemelvényt. Azok számára, akik még nem olvasták: kedvcsinálóul, azoknak pedig, akik már kétszer vagy háromszor is: az emlékek felidézéséül.

Gárdonyi Géza

Egri csillagok

(Részlet)

Lovas katona állt a Berettyó partján, kék köpenyeges, vörös süveges királykatonája.

Intett a partról a süvegével, s átkiáltott a fűzfabokrokon:

– Hahó! Itt a víz!

S leléptetett a napfénytől meleg, süppedékes parton a buján sárgálló gólyavirág közé.

A ló térdig ereszkedett a fűbe, amelynek alján szinte elveszett a víz. S lenyújtotta a nyakát, hogy igyék.

Azonban nem ivott.

Ahogy visszaemelte a fejét, orrából-szájából csurgott a víz. Visszafújta és a fejét rázta.

– Mi lelte ezt a lovat? – dünnyögött a vitéz. – Hát miért nem iszol, ebadta?

A ló megint lenyújtotta a fejét. Megint kirázta a vizet az orrából, szájából.

A mezőn át még tizennyolc különböző öltözetű magyar lovas ügetett oda, s köztük egy szálas, sovány ember, akinek sastoll volt a süvegébe tűzve, s köpönyeg helyett meggyszínű posztómente takarta a vállát.

– Hadnagy uram – szólt föl a vitéz a vízből. – Férges vagy mi ez a víz: nem issza a lovam.

A sastollas ember beugratott a vízbe, és figyelmesen nézett a hullámokra.– Véres a víz – mondta csodálkozón.

A part körös-körül fűzfabokrokkal volt besűrűzve. A bokrok barkától sárgállottak. A föld kéklett az ibolyától. A tavasz édes illatát köténnyel hordta onnan a délutáni szellő.

A hadnagy megcsapta a lovát: egynéhány lépést csobogott fölfelé a vízben. A bokrok közt, a parton egy ingre vetkőzött fiatalemberre bukkant. Az ember fűzfatörzsökön ült, és a fejét mosta a patakban. Nagy buckós fej, mint a bikáé. A szeme is olyan apró fekete és erős. A bajuszkája két vasszögként hegyes. A dolmánya, két sárga csizmája, süvege, kardja mellette hevert a gyepen.

Hát attól a mosdástól vált véressé a Berettyó vize.

– Ki vagy te, öcsém? – szólt rá a hadnagy.

Az ifjú kedvetlenül felelt: – Mekcsey István a nevem.

– Az enyém meg Dobó István – mondotta a hadnagy. – Hát mi bajod, öcsém?

– Megvágott egy török, az istenfáját neki.

S a tenyerét a fejére tapasztotta.

– Török – szólt Dobó megvillanó szemmel. – A pogány mindenit annak a töröknek, nem lehet még messze! Hányan vannak? Hé, fiúk! Kardra!

S kiugratott a vízből.

– Ne fáradjanak – szólt Mekcsey –, én már agyonvágtam. Itt hever mögöttem.

– Hol?

– Itt van valahol nem messze.

Dobó leszólította a lóról fegyverhordozóját:

– Vedd elő a tarisznyát – mondotta neki –, és lásd el az úrfit tépéssel, kötéssel.

– Amoda feljebb vannak még – szólt Mekcsey, a tenyerét ismét a fejére tapasztva.

– Törökök?

– Nem: egy öreg nemes meg a felesége.

A vér elöntötte az arcát. Megint lehajolt a vízre.

Dobó felszöktette a paripáját, s néhány lépésre egy másik embert talált. Az is ingre vetkezetten ült a patak partján. Piros hajú, vén ember. Egy kövér öregasszony mosta sírva a pirosságot a vénember fejéről.

– Adjon Isten – kiáltotta Dobó. – Nagy-e a seb?

Az öreg fölnézett, és vígan legyintett:

– Török vágás…

Akkor látta Dobó, hogy az öregnek csak fél keze van.

– Ejnye, de ismerős – mondta a lováról leszállva.

Az öreg újból fölnézett:

– Lehet.

– Dobó István vagyok.

Az öreg tűnődött:

– Dobó? Nini! Te vagy, Pista öcsém!? Hát hogyne ismernél? Jártál is nálam, az öreg Ceceynél.

S a két ember melegen kezet fogott.

– Hát mi volt itt, bátyám? Hogy kerülnek ide a pusztába?

– Ej – szólt az öreg újból átadva a fejét feleségének –, a kutya pogány megtámadta a kocsimat. Még az volt a szerencsém, hogy az ifjú éppen akkor ért utol bennünket, mikor a pogány nekünk esett. No, derék legény! Úgy vágta a törököt, mint a tököt. De magam is közibük csapkodtam ám a kocsiról.

– Hányan voltak?

– Tízen, a kutyák, hogy a gyehenna emésszé meg őket! Még szerencse, hogy nem bírtak velünk. Van vagy négyszáz arany nálam, ha nem több. – S rácsördített az oldalára.

– Nem halt meg az ifjú? – kérdezte az asszony.

– Nem, egy cseppet se – felelte Dobó. – Amoda alá mosakszik ő is.

A közelben pirosló török halottra pillantott.

– Megnézem már – mondotta –, miféle néppel volt dolguk.

És benyargalászta a patak mellékét meg az utat. A füzesben két holttestet talált: két magyart és öt törököt, az úton meg egy háromlovas kocsit, amely bele volt dőlve az árokba. Egy fiatal kocsisgyerek a ládák összerakásán erőlködött.

– Ne vesződj, öcsém – mondotta neki. – Mindjárt kapsz segítséget.

S visszatért Mekcseyhez.

– Nem egy török van itt, öcsém – mondotta neki –, hanem öt. Szép vágások. Becsületedre válnak.

– Még egynek kell lennie – felelte Mekcsey. – Az talán a vízben van. Az én katonáimat megtalálta-e, Dobó bátyám?

– Meg szegényeket. Az egyiknek kétfele esett a feje.

– Csak hárman voltunk.

– És a török?

– Tízen voltak a kutyák.

– Akkor hát négy elfutott belőlük.

– El.

Dobó közben leszállt a lováról, és megnézte az ifjú fejsebét.

– A vágás hosszú, de nem mély – szólt a sebet összenyomva.

Maga rakott rá tépést, és maga kötötte be szorosan egy gyolcsfoszlánnyal.

– Hát hova mégy, öcsém?

– Debrecenbe.

– Csak nem Törökékhez tán?

– De éppen oda.

– Ejnye, öcsém, van ott nekem egy kedves emberem: Bornemissza Gergely. Gyerek lehet még. Ismered?

– Éppen őérte megyek. Levelet írt, hogy szeretne hozzám jönni a hadba.

– Már akkora a fiú?

– Tizennyolc éves.

– Persze, a Bálint úr népe elszéledt.

– Bíz azokat szétfújta a szél, mióta az úr raboskodik.

– Tinódi is elment?

– Ide-oda csavarog. De lehet, hogy most ő is Debrecenben van.

– Hát tisztelem, csókolom azt is, meg a két török fiút.

Míg így beszélgettek, Dobó feltűrte a zekéje ujját, és rongyot fogott. Az arcát mosta meg Mecskeynek. Dobó egy katonája meg a ruhájáról tisztogatta le a vérfoltokat.

– Az öreg ott van? – kérdezte Mekcsey, Ceceyék felé intve.

– Ott. Nincs nagy baja. Nem vagy éhes, öcsém?

– Nem, csak szomjazom.

Dobó a kulacsért intett. A többi katonát meg elküldte, hogy a kocsi rendbeszedésén segítsenek.

Aztán Ceceyékhez mentek. A kocsi mellett a gyepen ült már az öreg házaspár. Cecey kezében pulykacomb. Evett jóízűen.

– Tartsatok velünk! – kiáltotta vígan. – Csakhogy nem esett bajod, öcsém!

A katonák összeszedték a zsákmányt: öt török lovat, ugyanannyi köpönyeget és mindenféle török fegyvert.

Mekcsey a lovakra pillantott, azután a földön heverő fegyverekre.

– Válasszon, bátyám – szólt Ceceynek. – A zsákmány közös.

– Kell is nekem – felelte az öreg nevetve. – Van énnekem elég lovam, elég fegyverem.

– Hát akkor Dobó bátyámat kínálom meg egy fegyverrel.

– Köszönöm – felelte Dobó. – Már hogy választanék? Nem harcoltam érte.

– De csak válasszon.

Dobó a fejét rázta.

– A zsákmány a tied az utolsó gombig. Ajándékot meg hogy fogadnék el tőled?

– Nem adom ingyen.

– Az már más beszéd! – szólt Dobó, vágyó pillantást vetve egy remek művű kardra. – Hát mi az ára?

– Az, hogyha várkapitány lesz kegyelmed, engem szólítson magához, ha szorul a csizma.

Dobó mosolygott.

– Bizonytalanra nem veszünk.

– Hát más árt szabok: jöjjön el velem Debrecenbe.

– Az se lehet most, öcsém. Én királyi biztos vagyok most. Bitang birtokon szedem a tizedet. Hacsak később nem lesz rá érkezésem…

– Hát válasszon úgy, hogy ajándékozzon meg cserébe a barátságával!

– Az már úgyis a tiéd. Hanem hogy meg ne haragudjál rám, elfogadok egyet, mert látom, hogy szívesen kínálod.

És a kardokat vizsgálva folytatta:

– Ezek úri törökök voltak. Az egyik bég. Vajon hova valók?

– Gondolom, fehérváriak.

Dobó fölvette a kardokat. Az egyik bársonytokos, türkizes volt; a markolata aranyozott kígyófej; a kígyófej két szeme két gyémánt.

– No, ez a tiéd, öcsém, ezt nem választom, mert ez vagyont ér.

Két olcsóbb művű török kard vasú kard hevert még ottan. Dobó fölvette az egyiket, s karikába hajtotta.

– Ez aztán acél! – mondotta jókedvvel. – Hát ezt, ha nekem adod, megköszönöm.

– Szívesen – felelte Mekcsey.

– De már most, ha ezt nekem adod, toldd meg azzal a szívességgel, hogy vidd el magaddal Debrecenbe, és ha ott van Tinódi, mondd meg neki, hogy írjon rá valami igét. Amit akar. Van ott aranyműves, aki beleégeti a vasba.

– Szívesen – felelte Mekcsey –, magam is íratok vele erre a kígyós kardra.

Egyet suhintott a görbe karddal, és felkötötte a másik mellé.

– Találtatok-e pénzt a török tisztnél? – kérdezte a Dobó katonáit.

– Még nem motoztuk meg.

– Hát motozzátok meg.

A legény csakhamar magával hozta az egész törököt. Csak úgy gallérjánál fogva húzta oda a gyepen.

Ott motozta meg.

A vörösbársony bugyogón nem volt zseb, hanem az övszíjában találtak egy zacskó aranyat meg mindenféle ezüstpénzt.

– Ez jó lesz költségre – szólt derültten Mekcsey. – Katonaembernél mindig elkél.

Még egy rubintos turbánforgó volt ott meg egy aranylánc. Azt a bég az ingén belül viselte, s kókuszforgácsra csavart, pergamen talizmánt hordozott rajta. Mekcsey a tenyerére tette a két aranyékszert, és odakínálta Ceceynek.

– Ebből már kell választania, bátyám-uram.

– Tedd el, öcsém, azt is – szólt az öreg a kezével legyintve. – Csak nem tűzök forgót vén létemre.

– Vigyük el a lányunknak azt a láncot – szólalt meg az asszony. – Van egy szép kisasszony-lányunk – mondotta magyarázón – a királyné udvarában.

– Gyertek el, öcsém, a lakodalomba! – rikoltotta Cecey a lábát rázva. – Még egyszer kitáncolom a kedvemet, mielőtt meghalnék.

Mekcsey beleeresztette a láncot az asszony tenyerébe.

– Ki veszi el?

– A királyné hadnagya. Fürjes Ádám. Ismeritek talán?

Mekcsey elkomolyodva intett nemet.

– Derék ifjú – mondotta az asszony. – A királyné adja férjhez a lányomat.

– Isten éltesse őket – mondotta Dobó.

László Noémi versei

A lányok

mértanórán leveleznek.
Titkos ábécét állítottak össze.
Vagy öt ábécé jön-megy a soron.
Azt boncolgatják: ki kibe szerelmes.

Fölösleges így rejtjelezve
értekezni róla. Ha ránézel, és piros
a füle, akár a padlót is felszedheted alóla:
észre sem veszi. Nem jár: repdes, száll,
suhan, mert épp beléd szerelmes.

Most aranyos vagy, helyes és cuki.
Jövő héten már nem tetszel neki. Rájön,
hogy lábad görbe, füled kajla. Nem tudja,
fejeden mi van, mert nem hasonlít hajra.

És komolyan, hogy képzeled,
hogy pont neki, pont hozzád, bármi köze
lehet? Ez megdöbbentő. Gyorsan titkos
ábécét ír, hogy az egészet elújságolja
Kingának, Adélnak; és németórán.

Elhatároztam:

sosem megyek férjhez.
Előbb-utóbb mindenki hazudik
és eltitkolja, amit tényleg érez.

A lényeg az, hogy megpróbáljon
csendben, békében létezni az ember.
Nem értem, miért kell annyit ígérni,
többre mennének egy csepp
türelemmel.

Inkább maradok egyedül,
nem ordítok, nem leszek ideges.
Csak elég szomorú, mikor az
egész házban a szuszogásomon
kívül nincs semmi nesz.

Most már állandóan

szerelmes vagyok. Mintha mindjárt
felelni kellene, úgy izgulok. Legjobb,
ha sétálni megyek, és csak későn érek haza.
Ilyenkor nem idegesít, ha anyunak vagy
apunak van igaza.

Legtöbbször nem hallom, csak látom:
szólnak valamit. Nem merem bevallani
még nekik, hogy megtaláltam már az igazit,
mert kiakadnak, hogy ez is csak újabb olcsó
kifogás arra: miért nem tanulok;

vagy elmagyarázzák nekem,
hogy megszédítettek a hormonok.
Inkább kerülöm őket, ha lehet.
Leülök valahol és nézem az eget.

Egymással foglalkozzanak,
engem neveltek eleget.

Szerelmes vagyok

Tamásba. Sajnos, valahogy kiderült,
és szégyelli magát, és románóra után
majdnem megvert. Hát így merjünk
bármit bevallani. Csak baj éri
a suliban az embert.

Azt hiszem, ha lehet, a jövő
évharmadban beállok fiúnak,
de biztos, ami biztos, már ma
átültem a fiúk sorába,
Bocskai mellé.

Tud sakkozni, és rici-piciben sem
legutolsó. Nem érdekli, hányast kap,
ha felel. Órán bátran eszik, a tolltartója
tologatható fedelű koporsó.

Feladat

Folytasd a Csokonai-idézetet:

Gondolatim minden reggel,
Mint a fürge méh…

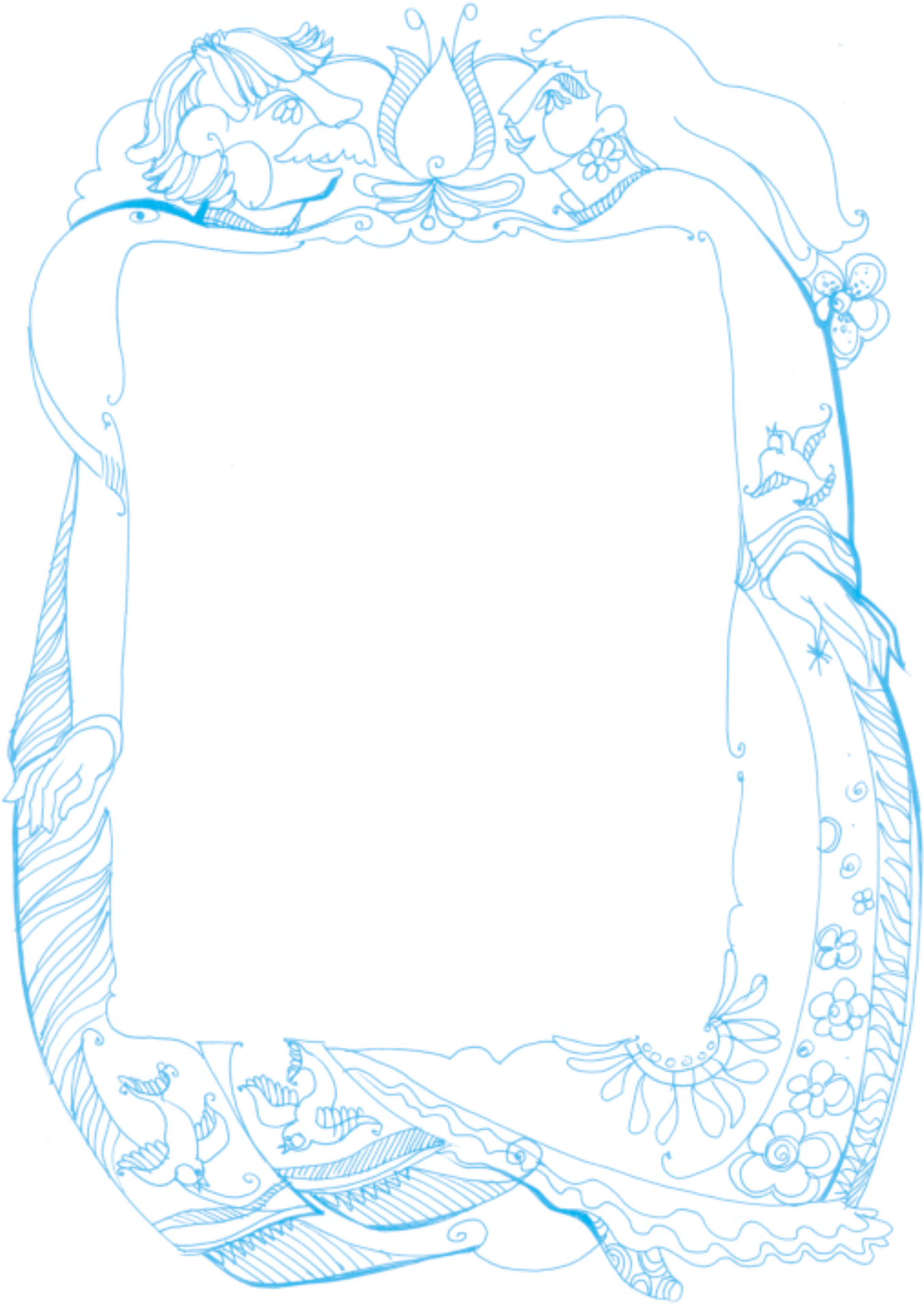

Feladat

Rajzold le farsangi jelmezedet!

Számítógép-suli 58.

A MICROSOFT EXCEL

Az Adatok menü

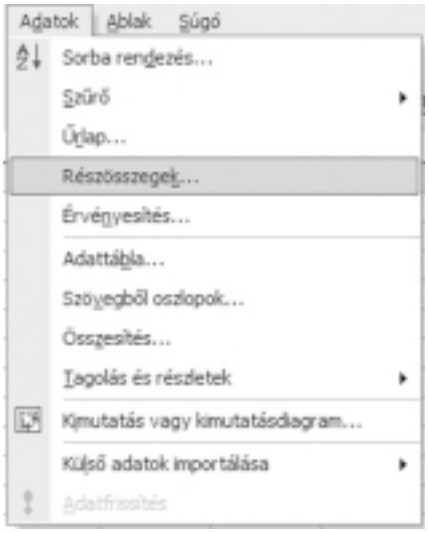

· **Sorbarendezés**: A menüpont kiválasztásakor párbeszédablak jelenik meg, amelynek segítségével adatainkat adott szempontok (rendezési kulcs) szerint sorba (betűrendbe, számsorrendbe vagy időrendbe) rendezhetjük.

A rendezéshez előbb ki kell jelölni a listát (táblázatot). Ha a táblázat első sorában oszlopfeliratok vannak, akkor az Excel ezeket nem foglalja bele a rendezésbe, de segítségül felkínálja. Ha az Excel nem kínálja fel az oszlopneveket (vagy azért, mert nem jelöltük ki azokat, vagy nincs is rovatfej), akkor kézzel kell beállítani a rendezési szempontokat (az oszlop betűjele alapján). Egyszerre legfeljebb három oszlop szerint lehet rendezni. Gyors rendezésre használhatók a és ikonok.

· **Szűrő**: A menüpont alatt almenü nyílik:

A szűrés funkcióval áthelyezés és rendezés nélkül gyorsan megkereshetjük az adatok valamely részhalmazát, és az Excel a szűrés után csak ezt a részhalmazt jeleníti meg.

Az *AutoSzűrő* parancs hatására minden oszlopcím mellett lefelé mutató nyíl jelenik meg. Ha rákattintunk egy nyílra, akkor egy legördülő listában az oszlopban található összes elem közül tudjuk kiválasztani azt, ami alapján szűrni akarunk. Ezt követően az Excel a táblázatnak csak azokat a sorait (rekordjait) jeleníti meg, amelynek adott oszlopában a kiválasztott elem szerepel.

Az Ablak menü

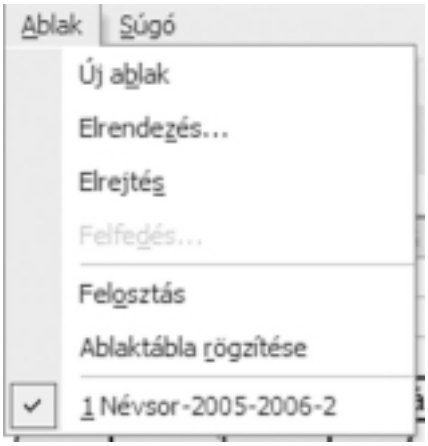

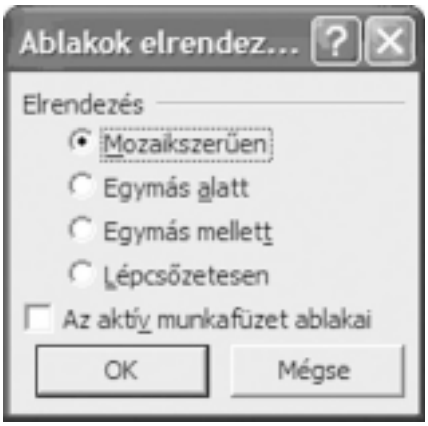

Az Excelben egyidejűleg több fájl is nyitva lehet, ezek listáját az **Ablak** menü alsó részén látjuk.

· **Új ablak**: Az Excelben több ablakot is elhelyezhetünk, ezekben pedig vagy ugyanazon munkafüzet másik munkalapját, vagy akár ugyanazon munkalap másik részét is megtekinthetjük.

· **Elrendezés...**: Vagy a több megnyitott munkafüzet, vagy a több ablak elhelyezését lehet megválasztani.

· **Felosztás**: Az aktív cella bal oldalánál és felső részén választóvonalat helyezhetünk el a képernyőn. A határoló szakaszok által körbevett területeknek saját gördítősávjaik vannak, így egy táblázaton belül különállóként kezelhetjük őket. Ha az aktív cella az **A** oszlopban van, akkor egyetlen vízszintes osztóvonalat, ha pedig az **1** sorban, akkor függőleges osztóvonalat teszünk le. Az osztóvonala(ka)t az egérrel új helyre húzhatjuk át. A menüpont következő kiválasztásakor **Felosztás megszüntetésé**re változik, s bárhol is van az aktív cella, a felosztás megszűnik.

· **Ablaktábla rögzítése**: A menüpont teljesen az előző pont szerint működik, de ebben az esetben egy vékony vonalat helyezünk le a táblázatra. A gördítősávok azonban csak a vonal alatti részre, illetve a vonaltól jobbra eső részre érvényesek. A műveletnek az a célja, hogy nagy méretű táblázatoknál is lássuk az – általában az első sorban elhelyezett – oszlopfejeket, vagy/és a bal oldalon elhelyezkedő oszlopo(ka)t. Az ablaktábla rögzítését a menüpont újbóli kiválasztásával szüntethetjük meg. Ilyenkor a menüpont elnevezése **Ablaktábla feloldásá**ra módosul.

Pallay Dezső

Az igazat tevő egér

Magyar népmese

Egyszer a nyúl füvet evett a fűrakásból. Falatozgatás közben egyszer csak egy éles fűszál megvágta a szája szélét. Megharagudott erre a nyúl, elszaladt a tűzhöz, és azt mondta neki:

– Tűz! Fald föl ezt a fűrakást!

– A fűrakás mi rosszat tett neked? – kérdezte a nyúltól a tűz.

– A fűrakás megvágta a szájam szélét.

– Ha ettél, hadd vágja meg! – mondja erre a nyúlnak a tűz.

– Na, várj csak, találkozunk még! – kiáltotta oda a tűznek a nyúl, s elszaladt a vízhez. Azt mondja neki:

– Víz! Oltsd el ezt a tüzet!

– A tűz mi rosszat tett neked? – kérdezi tőle a víz.

– A tűz nem falja fel a fűrakást.

– A fűrakás mi rosszat tett neked?

– A fűrakás megvágta a szájam szélét.

– Ha ettél, hadd vágja meg – felelte a víz is a nyúlnak.

Ekkor a nyúl elfutott a vízimanóöreghez. Így szólt hozzá:

– Manóöreg! Idd meg a vizet!

– A víz mi rosszat tett neked? – kérdezi a nyúltól a vízimanó-öreg.

– A víz nem oltja el a vizet.

– A tűz mi rosszat tett neked?

– A tűz nem falja fel a fűrakást.

– A fűrakás mi rosszat tett neked?

– Evés közben a fűrakás megvágta a szájam szélét.

– Ha ettél, hadd vágja meg – felelte neki a vízimanó-öreg, a nyúl pedig továbbszaladt. Útközben találkozott két íjasemberrel.

Azokat is megszólította.

– Két íjasember! Nyilazzátok agyon a vízimanó-öreget!

– A vízimanó-öreg mi rosszat tett neked?

– A vízimanó-öreg nem itta meg a vizet.

– A víz mi rosszat tett neked?

– A víz nem oltja el a tüzet.

– A tűz mi rosszat tett neked?

– A tűz nem falja fel a fűrakást.

– A fűrakás mi rosszat tett neked?

– Evés közben a fűrakás megvágta a szájam szélét.

– Ha ettél, hadd vágja meg – felelték neki az íjasemberek.

– Megálljatok csak! Megbánjátok még ezt! – fenyegette az íjasembereket a nyúl. Aztán még mérgesebben szaladt tovább. Útközben találkozott két asszonnyal. Az asszonyok éppen varrogattak.

Odamegy hozzájuk a nyúl, s rájuk kiált:

– Asszonyok! Vágjátok el a két íjasember íját.

Az asszonyok megkérdezik tőle:

– Az íjasemberek mi rosszat tettek neked?

– Az íjasemberek nem nyilazzák agyon a vízimanó-öreget.

– A vízimanó-öreg mi rosszat tett neked?

– A manóöreg nem itta meg a vizet.

– A víz mi rosszat tett neked?

– A víz nem akarja eloltani a tüzet.

– A tűz mi rosszat tett neked?

– A tűz nem falja fel a fűrakást.

– Hát a fűrakás mi rosszat tett neked?

– Evés közben a fűrakás megvágta a szájam szélét.

– Ha ettél, hadd vágja meg.

– Megálljatok, varróasszonyok, majd elbánok én még veletek! – kiáltott rájuk is haragosan a nyúl, s szaladt tovább.

Útjában összefutott az egérrel. Az egér megijedt tőle, és beszaladt a vackába.

– Egér! Miért bújtál el? – kiáltott az egérre a nyúl. – Szaladj és rágd össze a varróasszonyok varrófonalait!

– Nincs nekem bajom a varróasszonyokkal! – feleli az egér.

– Ha nincs bajod a varróasszonyokkal, akkor majd én rád uszítom a kutyát – mondja neki a nyúl.

– Ne hozd rám a kutyát! – visít fel rémülten az egér. – Megyek, megyek az asszonyokhoz.

Erre az egér csakugyan elszaladt az asszonyokhoz. Az asszonyok megijedtek tőle, s már messziről kiabálják:

– Elvágjuk a két íjasember íját.

Megszólalnak erre az íjasemberek is:

– Asszonyok, ne vágjátok el az íjainkat! Inkább agyonnyilazzuk a vízimanó-öreget.

Megszólal a vízimanó-öreg is:

– Két íjasember! Ne nyilazzatok le! Ne lőjetek agyon! Megiszom a vizet.

Megszólal erre a víz:

– Manóöreg, ne igyál meg! Eloltom a tüzet.

Megszólal a tűz:

– Víz, ne olts el engemet! Felfalom neked a fűrakást.

Ezzel a tűz odakapott a fűrakáshoz, aztán elégette, felfalta az egészet.

Utolsó szálig mind odaveszett.

Elhamvadt az egész.

Így tett az egér igazat.

Feladat

Hogyan nevezzük más szóval az osztjákokat?

Hogyan vált el a hátasló testvérétől a vadló

Orosz népmese

Réges-régen, ősidőkben, sok-sok tegnap és sok-sok holnap múltán, élt egyszer a lovak apja, név szerint Fehérlófia és anyja, Rejtezőló lánya. Miután ezek házasságra léptek a Kancarét szállásán, a Madárasszony völgyében, életet adtak egy csikónak. A paripák birodalma akkoriban a mennyben volt, de nem találtak a széles szájúaknak füvet, a hosszú torkúaknak vizet. Aláereszkedtek hát a mennyből az istenek országába, az Égi Mezőre. Itt vertek tanyát, itt találtak szállásra. Egy ház asszonyai között kaptak lakóhelyet, fűzfarügyet és zöld fűszálból apróra vágott szénát ételnek meg cukornád levét italnak. Megtelepedtek hát. De a lovakkal rosszul bántak, a paripákkal epések voltak. Végül is hát a paripák összevesztek az Égi Mező asszonyával, és továbbvándoroltak a Pásztorvölgy rétjeire.

Ott találkoztak egy pásztorral, akinek földjén letelepedtek, és házasságukból csikók születtek. A legidősebb testvért Fényeshomlok bátyának, a középső testvért Tarkasörénynek hívták. A legkisebb öcsöt pedig úgy nevezték, hogy Selyemparipa.

De a Pásztorvölgy rétjein a széles szájúaknak nem volt elég fű, a hosszú torkúaknak nem volt elég víz, ezért a legidősebb fivér, Fényeshomlok bátya az Észak Nyolc Nyúlványának országába ment, hogy a széles szájúaknak füvet találjon, a hosszú torkúaknak vizet leljen. Tarkasörény a Külső Vadon Nyolc Fennsíkjára ment, hogy a széles szájúaknak füvet találjon, a hosszú torkúaknak vizet leljen. Selyemparipa pedig a Külső Vadon Hármas Székhelyére ment, hogy a hegyi legelőkön egy harapás füvet találjon, a mezei bolygók levét igya.

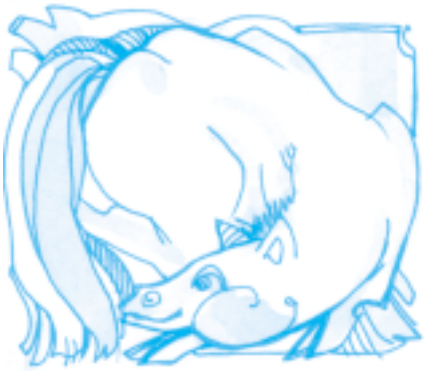

Nem sokkal ezután Fényeshomlok találkozott a jakbikával. A jakbika így szólt:

– Az Ég magasságának a végzéséből úgy van rendelve, hogy a lovak birodalma a hegyi legelők vidéke, a jakok országa pedig Észak legyen. Ezért, Fényeshomlok bátya, menj a magad útjára.

Fényeshomlok így válaszolt:

– Bár való igaz, hogy az Ég magasságának végzése rendelte a hegyi legelőket a lovak országának, Északot pedig a jakok földjének, de azért ma és holnap a lónak és a jaknak nem kell ellenségként harcolnia egymással.

Mégis vitába szálltak azon, hogy a ló egye-e előbb a füvet, a jak igya-e utána a vizet, vagy a jak egye előbb a füvet, és a ló igya utána a vizet. A jakbika nem engedett, ellenfelét jobb szarvával megragadta, bal szarvával ellökte, s Fényeshomlok bátya ott helyben kimúlt.

Tarkasörény és Selyemparipa a lovak nyelvén hívogatták bátyjukat. „Cser-cser” – szólongatták, de csak nem jött válasz. Így nekivágtak Észak Nyolc Nyúlványának, hogy bátyjukat megleljék. Ahogy mentek, mendegéltek, megtalálták a tetemét. Ekkor Selyemparipa így szólt:

– Nem állunk bosszút mi, öcsök bátyánk életéért? Teljesítsük a Szeretet parancsát, rójuk le Fényeshomlok iránti kötelességünket, végezzünk a jakbikával.

Tarkasörény így válaszolt:

– Ki volt gyorsabb Fényeshomloknál, ki volt erősebb a lovak között? Mégsem bírt a jakbikával. Ha te meg én kettesben vagyunk is, futva sem érjük utol, küzdve se győzzük le. Ezért bátyánk életét mi, öcsök, nem tudjuk megbosszulni.

Selyemparipa így válaszolt:

– A lovak között kicsi a merszed, a paripák között csekély a bátorságod, Tarkasörény! – Majd hozzátette: – Elindulok az emberek országába.

Mire Tarkasörény megátkozta:

– Selyemparipa öcsém, ha te az emberek országába mész, és ott az emberrel barátságba keveredel, akkor én csak azt kívánom, hogy örökre a te lószájadat zabolázzák, a hátadat megnyergeljék, oldaladat nyomja a nyeregszíj, szíved szenvedjen kebledben.

Selyemparipa öcs visszafordította az átkot:

– Tarkasörény bátyám, ha te a Külső Vadon Hármas Székhelyére mész, a magas Ég csillagai lovagoljanak rajtad, ha nem is lesz lovasod, a hegyi legelők füvét magad kutatva, magad törjed zabolába, ha zabolázód nem is lesz, sebes vérebek űzzenek, ha sarkallód nem is lesz. Ha ember nem tart féken, érjen utol az ügyes íjász nyila!

Ezután Tarkasörény a Külső Hármas Vadon Székhelyére ment, hogy a széles szájúaknak füvet keressen, a hosszú torkúaknak vizet leljen. Selyemparipa pedig elment az emberek országába, s ott egy ember elé került. Így szólt hozzá:

– A lovak értelme csekély, a paripáktól a félelem nem áll távol, te, ember, tudsz-e okos lenni? Tudsz-e a rettegésen úrrá lenni?

– Tudok okos lenni, tudok a rettegésemen úrrá lenni – felelte az ember.

– Akkor ma és holnap, egy emberöltőn át hordozni foglak.

S akkor az ember és a ló kölcsönösen megegyeztek. Megegyeztek abban is, hogy az öszvér és a ló között különbséget fognak tenni, szétválasztják az alacsonyt a magastól.

Az ember felült ekkor Selyemparipára, a lóra, s az mint a rohanó tigris, mint a száguldó leopárd, messze földön híressé vált az emberek között.

Feladat

Az állatok mely családjába tartozik a jak?

Miért?

Miért vannak nappalok és éjszakák?

A Nap fénye okozza a Földön a nappalok és az éjszakák váltakozását. A Föld úgy forog az űrben, mint a búgócsiga. Egy teljes körbefordulás 24 órán keresztül tart.

A Nap valójában nem mozog. A Föld forgásának következtében látszik úgy, mintha a Nap keleten felkelne és nyugaton lenyugodna.

Tudod-e, hogy

a) a zene különböző hangokból összeálló dallam?
b) a zene segít a munkában?
c) a gályarabok dobverés ütemére húzták az evezőket?
d) már jóval a hangszerek feltalálása előtt az emberek énekeltek vagy kántáltak?
e) a hangszereknek három fő típusa létezik, melyek eltérő módon adnak hangot?
f) fúvós hangszereknek azokat nevezzük, melyeket a szánkkal befújt levegővel szólaltatunk meg?
g) ütőhangszereknek hívjuk azokat, amelyeket kopogással vagy ütögetéssel szólaltatunk meg?
h) a húros hangszerek húrjait pengetjük vagy vonóval játszunk rajta?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Grillázs

Szükséges eszközök: Félliteres lábas, fakanál, gyúrótábla, feketéscsésze, kés, kis nyújtófa, tányér

Hozzávalók: Egy csésze kristálycukor, 5 dkg apróra vágott dió, 5 dkg darált dió, 1 feketéscsésze víz, 1 kanál ecet

1. A cukrot a kislábasban folytonosan keverve megolvasztod, és szép világosbarnára pirítod.
2. Ráöntöd a vizet, az ecetet és a darált diót, jól összekevered, megvárod, míg a cukor újra elolvad.

3. Beleteszed az apróra vágott diót, és újra jól megkevered.
4. Ezt az anyagot nedves gyúrótáblára öntöd, és a nyújtófádat megolajozod. Óvatosan kinyújtod, és ha rátekeredik a nyújtófára, hosszában vékony szeletekre vágod.
5. Óvatosan leszeded a kis „alagutakat”, és a tányéron megszárítod.

Vigyázz! Nyújtás közben ne érjen össze a massza két széle, mert akkor nem tudod leszedni a szeleteket.

Jeles évfordulók Magyarország történetéből

Február 13.

A II. világháború vége Budapesten

1945. február 13-án ért véget a II. világháború Budapesten. Másfél hónapos véres ostrom után a szovjet csapatok elfoglalták a magyar fővárost. Budapestet mintegy 70–100 ezer fős német-magyar sereg védte. A szovjet ostromgyűrű 1944. december 26-án zárult be a főváros körül. Budapesten rekedt több mint 800 ezer polgári lakos is, akik a harcok elől az óvóhelyekre és a pincékbe húzódtak. A német–magyar csapatok utcáról utcára, házról házra szorultak vissza a hevesen támadó szovjet egységek elől. 1945. január 18-án a szovjet csapatok elfoglalták Pestet, és a védők az összes Duna-hidat felrobbantva Budára vonultak vissza, de azt sem tudták sokáig tartani. Február 13-án befejeződtek a harcok.

Az ostrom alatt romhalmazzá vált a korábban Európa egyik legszebb fővárosának tartott Budapest, de ha ilyen áron is, béke lett. A lakosság előjöhetett az óvóhelyekről és megkezdődhetett a reményteli jövő építése.

A magyar művelődés nagy alakjai

Bolyai János

Bolyai János matematikus, hadmérnök 1802-ben született Kolozsváron. Bolyai Farkas ismert matematikus fia. Apja céltudatosan irányította érdeklődését a matematika felé. Így ilyen jellegű tehetsége már kora gyermekéveiben megnyilvánult. 12 éves korában a marosvásárhelyi református kollégiumba iratkozott be, rögtön a negyedik osztályba. 1817-ben érettségizett. Beiratkozott a Bécsi Császári és Királyi Hadmérnök Akadémiára, ahol a felvételi vizsgája alapján rögtön a negyedik évfolyamra vették fel. Itt végzett 1822-ben osztálymásodikként.

1823-tól alhadnagyként a temesvári erődítési parancsnokságon teljesített szolgálatot. Ez évben említette apjának írt levelében, hogy megoldotta a sokat kutatott euklideszi párhuzamossági axióma problémáját. Ennek kidolgozását 1825-ben átadta apjának és 1826-ban parancsnokának, egykori matematikatanárának (ezek a kéziratok még nem kerültek elő). 1827-ben főhadnaggyá lépett elő, majd áthelyezték Lembergbe. Odautaztában meglátogatta apját, akinek átadta későbbi fő művének, az *Appendix*nek latin nyelvű kéziratát. 1830-ban érkezett Lembergbe, malériából lábadozva. A katonai teendőket kedvetlenül végezte, de a matematikával szenvedélyesen foglalkozott továbbra is.

Bolyai egy nagy filozófiai rendszert álmodott meg, benne a tudományok osztályozását és kidolgozását.

Remekműve az apja *Tentamen…* című könyvének első kötetében, 1832-ben függelékként (lat. Appendix) megjelent *Scientiam Spatii…* (*A tér tudománya*), amely *Appendix* néven vált ismertté. Ebben építette fel geometriai rendszerét, az euklideszi geometria általánosítását, amelyet abszolút geometriának nevezett, és amelynek speciális esete az euklideszi, illetve a hiperbolikus geometria. A mű tisztázott egy 2000 éves vitát.

Értékes matematikai műve még az 1848-ban egy pályázatra beadott *Responsio* (*Válasz*) című tanulmánya, amelyből kiépítette (Hamiltonnal egy időben) a komplex számok elméletét.

Munkássága alapján minden idők egyik legeredetibb gondolkodású matematikusának tartják. Hátrahagyott gazdag kéziratos anyagából (14 ezer oldalnyi munka maradt fenn) kiderül, hogy sokat foglalkozott geometriai rendszere ellentmondás-mentességének igazolásával. A még ma sem teljesen feldolgozott kéziratokban számos, korát megelőző gondolat rejtőzik, így a modellelmélet alapgondolata, a fizikai tér geometriai megalapozásának a felvetése, azaz, hogy a gravitációs erőtér és a geometriai tér szerkezet összefügg.

Minden elismerés nélkül hunyt el, gondolatai jelentőségét csak a 19. sz. vége felé kezdték felismerni.

Bolyai János sokoldalú tehetség volt. Virtuóz hegedűsként és nagyszerű vívóként is jeles.

Nevét viseli egy holdkráter és egy kisbolygó.

Németh László két drámájában idézte fel a Bolyai János és apja alakját (*Apai örökség*, 1960; *A két Bolyai*, 1961.)

A mi nyelvünk

Nyelvünk ízei

(Részlet)

Nyelvünk ízei gazdagon kiforrtak. A magyar szóból finom műszer lett, zajtalan sebességű gép, mellyel a mérnöki elme könnyedén alakíthatja fogalmait. De a lélek homályos vidékeit is lágyan kiemeli mélyeiből költőink ihlete. Nyelvünkkel megmunkálhatjuk a kővágó motorok pergő zaját s az udvar sarkában gubbasztó maroknyi szalmaszem alig-alig zizzenő rebbenését. Egyszóval nyelvünk ősi és modern, erdei, mezei és városi, ázsiai és európai. Mi is ősiek és modernek vagyunk, európai magyarok. Mérnökök, üzletemberek, szántóvetők és költők népe.

József Attila

Hogy hívják?

A kis rókát?	*Apróka*
A kövér fókát?	*Pufóka*
A jóllakott elefántot?	*Telefánt*
Az éhes bálnát?	*Zabálna*
A kecskegidát?	*Gyerekecske*
A félénk pulit?	*Lapuli*
A búcsúzó pávián?	*Pápávián*
A félénk pulykát?	*Lapulyka*
A két összeütköző bolhát?	*Karambolha*
A teherhordó pelikánt?	*Cipelikán*
A kis baglyot?	*Babagoly*
A kis cinkét?	*Picinke*

Postabontás

Szerkeszti:
Kovács Erika

Új pályázat!

Vannak vidékek legbelül

Ugye szeretitek azt a várost, falut, ahol megszülettetek, ahol éltek, iskolába jártok?

Életünk során eljutunk messzi, csodás tájakra, ám szülőföldünktől kedvesebb, szívünkhöz közelebb álló vidékre sehol nem találunk.

Kányádi Sándor így ír erről:

Vannak vidékek legbelül, / gyönyörű tájak, / hol a keserű számban édessé ízesül,/ vannak vidékek legbelül…

Szeretnénk, ha bemutatnátok szülőföldeteket, azt az utcát, házat, erdőt vagy patakot, amit a legjobban szerettek. Azt a tájat, amit reggelente ablakotokból elsőként pillantotok meg, a tisztást, ahol a legszebb tavaszi virágok nyílnak, a domboldalt, ahol szánkázni jó…Vagyis a szülőföldeteket, ahol számotokra *a keserű édessé ízesül…*

Tehetitek ezt fogalmazással, verssel, rajzzal, fotóval – vagy akár valamennyivel!

A beküldött munkákat ajándékkal jutalmazzuk.

A legsikerültebb vallomásokat közöljük az *Irká*ban, s így mindenki megismerheti a Te szülőföldedet.

Nincs határidő, folyamatosan várjuk szülőföldeteket bemutató leveleiteket.

A neveteken és címeteken kívül feltétlenül tüntessétek fel azt is, hány évesek vagytok.

Derbák Gergely rajza, Tiszabökény

A 2009/4. szám rejtvényeinek a megfejtése

17. oldal – A hópehely vízből van. A hó a felhőkben vízpárából keletkezik. A vízpárát alkotó parányi cseppecskék a hidegben csillogó, fehér kristályokká állnak össze, majd lehullanak. Egymással találkozva összekapcsolódnak, és végül bolyhos kis hópelyhekként érnek földet.

20. oldal – A karácsonyfa-állítás szokása német nyelvterületen terjedt el először.

22. oldal – Tölgyfák, mert a szegény ember egy falka disznót vett, a disznók pedig szeretik a tölgyfa termését, a makkot.

23. oldal – Nem. A róka csak annyira fondorlatos az élelemszerzésben, mint sok egyéb ragadozó. Kerüli az embereket, óvatos, figyel a hangokra, szagokra.

29. oldal – Színes ruhák: A nyuszit sárgába, a mackót kékbe, a cicát zöldbe, a békát piros ruhába bújtatták.

Bohócjáték: Nem mind arany, ami fénylik

Hogy hívják? András

Magánhangzópótló**:**

Csillagfény a fenyőágon, itt van újra a karácsony.

Lóugrásban: Petőfi Sándor

A rejtvények helyes megfejtéséért könyvjutalommal ezúttal **Kacsó Zsanett** izsnyétei és **Rohály Karolina** ungvári levelezőnk részesült.

Páva Márk rajza, Tiszabökény

Ki ír nekem?

Levelezni szeretnének

Veres Edina (Beregszászi járás, 90221 Csonkapapi, Fő út 250.) 13 éves. Hobbija a zenehallgatás. Fiúk és lányok levelét várja.

Mászkály Alexandra (Ungvári járás, 89502 Csap, Vasutas sugárút. 2v/1.) 10 éves. Hobbija a görkorcsolyázás és a tévézés.

Rákóczi fejdelem Salánkon

Szülőföldünk neve szorosan összefügg II. Rákóczi Ferenc nevével és az általa vezetett 1703–1711-es szabadságharccal. A hagyomány szerint Esze Tamás és Kiss Albert kuruc serege a salánki Nagyerdőből indult Verecke felé, hogy találkozzon a Lengyelországból hazatérő Rákóczival, aki a fegyveres harc élére állt.

Salánk Rákóczi-birtok volt. A Helmec-hegy aljában vadászkastélya volt a fejedelemnek. Az akkor még Munkácstól Salánkig húzódó erdőségben gyakran pihent meg és vadászott II. Rákóczi Ferenc. Pontsabban: a kastély Barkócziné Kohány Judit salánki földbirtokosé volt. 1717-ben, az utolsó tatárjáráskor a vadászkastélyt felégették, csak az alatta lévő borospince maradt meg.

A hegy alatt kis tiszta vízű forrás folydogált, népi nevén: a Nyikes kútja. A kutat Mikes Kelemenről, Rákóczi hű íródeákjáról nevezték el, aki itt tartózkodásuk idején urának ebből a forrásból hordta az ivóvizet a kastélyba, mivel a mocsaras vidéken kevés ivóvíz volt.

Rákóczi, miután fegyverszünetet kötött a Habsburgokkal, 1711. február 10-én Salánkra érkezett. A fejedelem ebbe a csendes, eldugott faluba hívta össze erdélyi tanácsosait és a magyarországi szenátorokat, hogy választ adjanak a császár békefeltételeire.

1711. február 18-án hagyta el Rákóczi fejedelem és kísérete Salánkot, majd egynapos munkácsi tartózkodás után február 21-én az országot is, örökre.

A salánki nép hűen őrzi a nagyságos fejedelem emlékét. A református templom karzatán emléktábla hirdeti:

II. Rákóczi Ferenc Fejedelem Salánki országgyűlésének és utolsó itt tartózkodásának emlékére 1711. február 11–18. Halála 200 éves évfordulóján 1935. április 8.

A Salánk központjában lévő parkban szobrot állítottak II. Rákóczi Ferenc és Mikes Kelemen emlékére.

Bisi Vanessza, *Salánk, a Beregszászi Magyar Gimnázium 2. osztályos tanulója*

Dr. H. Tóth István írásával új sorozatot indítunk. Számba vesszük az évszakokat, a hozzájuk fűződő jeles napokat, szokásokat, népi időjóslást. Figyeljétek meg, a ti közösségetekben a felsoroltak közül mely szokások, névcsúfolók élnek napjainkban is.

A *tavaszelő* hava

Szent Gergely doktornak,Híres tanítónak, az ő napján Régi szokás szerint Menjünk Isten szerint iskolába! (…)(Gergelyjárásra való rigmus – részlet) A **március** a tavaszelő hónap. Nevezik böjtmás havának is, csillagképe a kos:♈(III. 21–IV. 20.).

Február–március fordulóján élednek, duzzadnak a rügyek, a barkák reménykedve himbálóznak. Sétáinkon találkozhatunk *ibolyá*val, *csillagvirág*gal, *kökörcsin*nel, *kankalin*nal. A nedves erdőszéleken, a réteken a *mocsári gólyahír* virít. Hallgassuk a gerléket!

Fújj, szél, meleg szél, jön a tavasz, fut a tél. * Gyere, tavasz, várva várlak, hozz zöld ruhát fűnek, fának. * Március, ha nedves, gazdának nem kedves. * Ha márciusban ugrándoznak, táncra perdülnek a bárányok, áprilisban újra akolba' rekednek. * Ha böjtmás hava száraz, Szent György hava nedves. * Gergő-napi szél Szent György-napig él.

A márciust az újjáéledés idejének tartjuk. Igen jeles a március 12-ei Gergely-nap. Ez a nap Nagy Szent Gergely pápa (590–604) emlékezete. Az ókori naptárban március 1-jével kezdődött az új év, ezek voltak az első iskolai napok. A mai naptárban szeptember 3-án van Gergely pápa ünnepe. A márciusi *gergelyjárás* nevű szokás dramatikus jellegű adománygyűjtő és iskolába hívogató funkcióval rendelkező köszöntő. Ekkor a gergelyjáró, jó hangú, jó hallású diákok mindennapi ruhában, de gazdagon felpántlikázott kalappal indultak az iskolától, majd végigmentek a falun. A kalapjukról körös-körül lelógó pántlikák a vállukig érhettek. A csapatosan járó növedékek vezetője fakardot vitt, erre egy jókora paprikás füstölt szalonnát tűztek, na és természetesen, kellett még karkosár is az ajándékok részére. A tanítójuk számára gyűjtötték az adományokat.

Mint illendő helyen,
mint gyümölcsöskertben fiatal fák,
nevelkedjenek ifjak,
gyermekek, jó fiak Isten által. (…)
Szerelmes öcséim, ti lesztek társaim,
jertek el hát!
Jó tanító vagyon, ki minket vár,
áldja meg az Isten! (…)

Néhány nap múlva, március 17-én véget kellett vetni az ifjúság körében a téli időszakban kedvelt foglalatoskodásnak: a *guzsalyazás*nak, ugyanis megszaporodott a jó időnek köszönhetően a munka a kertekben, a földeken. E napot ezért *guzsalyütő nap*nak is emlegették, a szerszámot a padlásra vitték.

És máris megérkeztek a *„zsákos emberek”*, vagyis eljött *Sándor*, *József* és *Benedek* napja.

Sándor galuskáért pityereg, cigánylányért kesereg. * Jóska, kell-e már a sóska? * Bence, te, lábadnál a csiga, ne!

Március 25-e *fecskehajtó Boldogasszony napja*. A katolikus liturgiában ekkor van Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepe, Krisztus születésének a hírüladása. Kilenc hónap van karácsonyig (lelőhelye a Szentírásban: Lk 1,26–38.). A népi megfigyelés szerint ez idő tájt érkeznek meg délről kedves vándorló madaraink, a fecskék és a gólyák.

Kihagyó nótázó

A játékosok csoportban ülnek. A játékvezető egy ismert dalba kezd, mindenki vele együtt énekel. A játékvezető int, mire mindenki abbahagyja az éneklést, de magában folytatja tovább. Néhány ütem után újabb intésre hangosan folytatják. Aki a folytatásnál lemaradt vagy előresietett, kiesik.

A néma éneklés alatt halkan dúdolni sem szabad. Az győz, aki nem esik ki, aki utoljára marad.

A játékvezető azzal nehezítheti a játékot, ha hosszabb ideig tartja a néma éneklést. A folytatás helyességét ő dönti el.

Változat: A néma éneklés után nem mindenki folytatja a hangos éneklést, hanem csak az, akit a játékvezető rámutatással erre kijelöl. Ha az illető eltéveszti, zálogot ad.

Rókafogó

Ezt a játékot a szabadban lehet játszani, olyan helyen, ahol még senki sem lépett a friss hóra.

Először jól látható utakat kell taposni. Az utakon legyenek kanyarok, hurkok, kereszteződések. Elöl megy a taposó, aki kijelöli az irányt, a többiek sorban követik, szélesítik a nyomát, de vigyáznak arra, hogy azért az utak világosan elkülönüljenek a sima, érintetlen helyektől.

Ezután ki kell jelölni 2-3 vadászt és ugyanannyi rókát. A játéktér két, egymástól távol eső pontján helyezkedjenek el, külön-külön csoportban. Jeladásra a vadászok kergetni kezdik a rókákat, akik futva menekülnek a kijelölt utakon. Szabad kanyarokat rövidíteni és egyik útról a másikra átlépni is. Ha ketten ugyanazon az ösvényen szembejönnek, egyiküknek hátrálni kell vagy át kell lépnie más útra. Aki letér az utakról, kiesik a játékból.

Az elfogott róka vadásszá válik; ezután ő is kergeti a rókákat, akikből egyre kevesebb marad.

Ha minden rókát megfogtak, elölről kezdődik a játék.

A teve neve

Ha szeretnéd tudni a tevelány nevét, nem kell mást tenned, mint a felsorolt neveket beírni az ábra soraiba és oszlopaiba. Ha mindegyik megtelt, egy név kimarad. Ez a teve neve.

ABIGÉL, ANITA, ANTÓNIA, HAJNALKA, IDA, LENKE, TAMARA, TÍMEA, SZILVIA, VIOLA

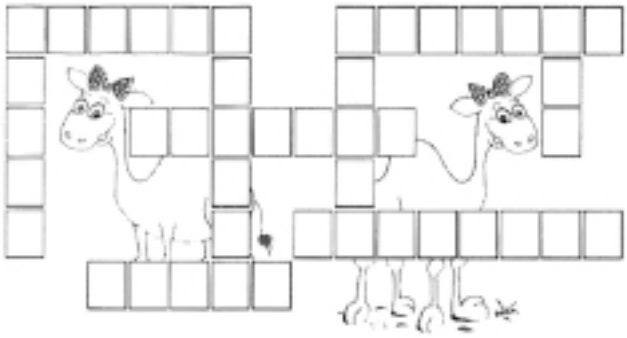

Főváros

Ha helyesen töltöd ki a rejtvényt, egy főváros nevét kapod. Azt is írd meg, mely ország fővárosa a megjelölt sorban szereplő város!

Meghatározások:

1. Férfiruha-készítő
2. Dolog
3. Rakodik
4. A szarv alkotórésze
5. Húsvétkor a sonkához esszük
6. A tiszta vízre mondjuk

1	2	3	4	5	6
*	*	*	*	*	*

Szeletelő

A sétáló maciról készült rajzból valaki levágott egy darabot, majd viccesen elhelyezte több más képszelet társaságában. Válaszd ki az igazit, vagyis azt, amelyik pontosan illik a rajztöredékhez!

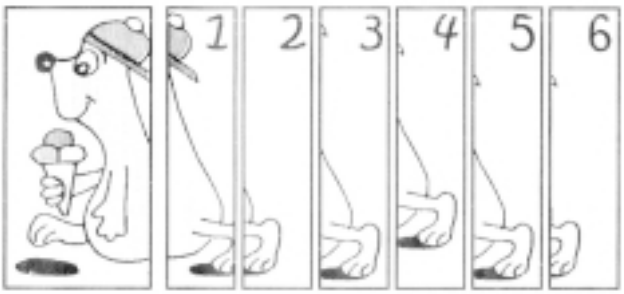

Szülinapi számtan

Vilmos születésnapi bulijára minden meghívott gyerek vitt ajándékot. A fiúk egy-egy szépen becsomagolt dobozt, a lányok kettőt-kettőt. Így Vilmos 21 csomagot bontogathatott ki boldogan. Ha fordítva történik, vagyis a fiúk vittek volna kettőt, a lányok pedig egyet, a csomagok száma 24-re növekedett volna.

Vajon hány fiú és hány lány volt a vendégek között?

Számító egér

A számsorozat utolsó tagját kérdőjel helyettesíti. Mit írnál a helyére?

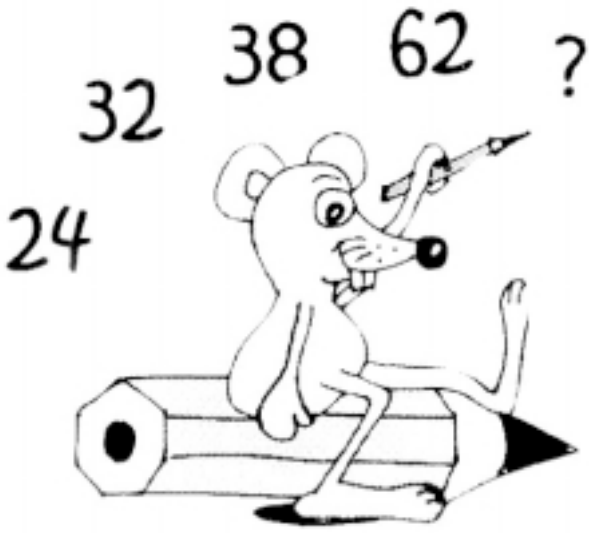

Beküldési határidő: 2010. március 15.

Tündérujjak

Kaktusz jelmez

Anyagszükséglet: kb. 1 méter zöld filc, fogpiszkáló, egy maréknyi törmelék szivacs, piros karton, vatelin vagy szivacs a kitöméshez, zöld pulóver és nadrág.

Virág: A kaktuszoknak gyönyörű színpompás virágaik vannak, megpróbálhatjuk utánozni őket. Színes papírból kivágunk annyi virágot amennyit rá akarunk tenni a kaktuszunkra. Összehajtjuk és összeragasztjuk, porzókat vágunk, azt közé helyezzük. A virág alját törmelék szivaccsal körülragasztjuk, a szirmokat ceruzával kicsit megpödörjük. A kész virágokat a kaktusztestre ragasztjuk.

Kaktusztest: A zöld filcből kivágjuk a kaktuszleveleket, minden méretből kettőt, a nagyobból négyet. Két nagy kaktuszlevél kerül a kaktusztestre. Összevarrjuk a részeket, majd kitömjük őket egyenként, mint egy párnát. A kisebb kaktuszleveleket a nagyokba illesztjük, és kézzel körbevarrjuk, hogy jobban tartson. A két nagy kaktusztest két oldalára derékmagasságban kötőket varrunk, a vállrészre pedig két szélesebb pántot, ez tartja meg a jelmezt.

A törmelék szivacsból kis darabkákat ragasztunk a kaktuszra, és fogpiszkálókat szúrunk bele töviseknek.

Tarbay Ede

Farsangi maskarák

Három lyukas
vicsori fogas,
kivájt belű sárga tök,
mi volnánk az ördögök.

Három fehér
tollas pucér
inges, réklis szárnyasok,
mi lennénk az angyalok.

Azt kívánjuk reggel-este,
vidám kedvvel
feküdjenek, keljenek
e házban az emberek.

Fazekukban pulyka,
kappan,
mindenféle jó főjön,
kéményük is füstöljön.

Gyárfás Endre

Förgeteges ez a bál

Farsang van, farsang van,
járjuk a táncot gyorsabban!
Förgeteges ez a bál,
még a ház is muzsikál.

Kéménykürtőn hosszan kürtöl,
nagybőgőzik pincemélyből,
cimbalmozik betongerendáin,
gitározik tévéantennáin.

Az eresze csikorgató,
az ajtaja tárogató.

Ég a kisze, lánggal ég,
bodor füstje felszáll,
tavaszodik, kék az ég,
meleg a napsugár.
Mire füstje eloszlik,
a hideg köd szétfoszlik,
egész kitavaszodik.

Donkó Sándor

Bohóc

Ez a krumpli nem az orrom,
bár most az orromon hordom,
farsang van, jó tréfa az,
ha a zsűri rám szavaz.

Bohóc vagyok én a bálon,
a táncot is megpróbálom,
ha nagy cipőm fennakad,
a publikum rám kacag...

A fődíj egy dobostorta,
bohócnak való az volna,
hogyha talán megnyerem,
lisztes számmal elnyelem...

Fodor Mária

Múlik a tél

Tavaszi szellő leng át a kerten,
ébred a tavasz, haj-halihó!
Dobban a szívünk, álmokat keltünk,
olvad a jégcsap, olvad a hó.

Izzik a harmat, csillog a fákon,
felhők hajóznak, csobban az ég,
rügyező ágat ringat a szellő,
lágy aranyesőt szitál a lég.

Fánkszámoló

Pista és Julcsi alig várják, hogy a friss fánkokat megkóstolhassák. Mielőtt nekiláttnának, számold meg, hány lyukas, lekváros és cukormázas fánk van a tálon. Rajzolj te is sorba ugyanolyat és ugyanannyit, mint a tálon lévők!

Lyukas

Cukormázas

Lekváros

Rajzoltató

Népi időjóslások

Tudjátok-e, gyerekek, hogy mik azok a népi időjárásjóslások? Régen az emberek a természettel nagyobb harmóniában éltek. A gazdasági munkák és a várható termés miatt is fontos volt, hogy kiszámítsák, milyen hosszú lesz a tél, vagy eléggé csapadékos lesz-e a tavasz, a nyár… A jövőre vonatkozólag különféle jelekből – időjárás, állatok viselkedése – próbáltak jósolni. Ezek a megfigyelések pontos iránytűként irányították az emberek életét évszázadok óta. Próbáld ki te is, figyeld meg a természetben, az időjárásban végbemenő változásokat az óvónéni vagy szüleid segítségével, jegyezzétek fel egy füzetbe (időjárásnaplóba), és később ellenőrizzétek, igazat jósolt-e a népi időjóslás?

Ha rajzik a muslica februárban, lesz még zimankó márciusban.

(A boroshordók környékére jellemző jelenség, ha sok muslica volt látható a bor körül februárban, hosszú télre számítottak.)

Ha Dorottya szorítja, Julianna tágítja.

(Ha Dorottya napján hideg van, Julianna napjára megenyhül az idő.)

Ha házasodnak a verebek Bálintkor, készülődhetsz a tavaszra bármikor.

(Ha ezen a napon a verebek csapatokba verődve zajonganak, hamar itt a tavasz.)

Mátyás töri a jeget, ha talál, ha nem talál, csinál.

(Ha Mátyás-napon még fagy, ettől kezdve enyhe idő jön, ha viszont enyhe ezen a napon az idő, még fagyos napokra, hidegre kell számítani.)

Ölbey Irén

A szárnyas királyfi

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy király, s annak volt egy olyan szép leánya, mint az égen a ragyogó csillag. Mikor a királykisasszony eladósorba került, tízenhúszan is jöttek leánynézőbe, mind csupa gazdag királyfik, de a királykisasszonynak éppen a legszegényebb királyfin akadt meg a szeme. Az ám, csakhogy a király azt szerette volna, ha a leánya a leggazdagabb királyfit választja. De mivel nem ezt tette, nagy haragjában bezáratta a palota legmagasabb tornyába, s ott tartotta szomorú rabságban. Hiszen zárhatta, mert a szegény királyfi minden alkonyatkor meglátogatta a királykisasszonyt úgy, hogy arról senki lélek nem tudott. Ugyan, hogy lehetett ez? Úgy, hogy a királyfinak volt egy ezermester inasa, ez szárnyat csinált a gazdájának, s amint esteledett, alkonyodott, felszállott a város szélén, s mint egy madár, úgy repült be a torony ablakán.

Hát ez így volt egy hétig, kettőig. Egyszer azonban eszébe jutott a királynak, hogy meglátogatja a leányát, hátha szép szóval másfelé fordítja a szívét. No, éppen jókor talált menni a toronyba: a szegény királyfi ott üldögélt a királykisasszony mellett, keseregtek mind a ketten, hullott a könny a szemükből, mint a záporeső. Hej, szörnyű haragra gerjedt a király, mikor meglátta a királyfit. Kirántotta széles görbe kardját, de bezzeg a királyfi sem tátotta el a száját, meglebbentette-csattogtatta a szárnyát, s huss, kirepült az ablakon. Meg sem állott, míg abba az erdőbe nem ért, ahol ő egymagában lakozott kakassarkon forgó aranypalotában.

Nosza a király mindjárt befogatott a hatlovas hintóba, s indult az erdőbe, mert hallotta volt már, hogy az ő erdejében lakozik a királyfi, csak hogy közeliben lehessen a királykisasszonynak. Ment a hintó után egy regiment huszár is, s ahogy a palotához értek, egyszeribe körülfogták, a király bement a palotába. Bemegy az első szobába, nem volt ott semmi. Bemegy a másodikba, ott volt két ágy, két szék, egy asztal meg almárium. Bemegy a harmadikba, s hát abban nem volt egyéb, csak egy íróasztal, amellett ült a királyfi, s szomorú verseket írt az ő nagy szívbéli bánatáról.

– Hé, szárnyas királyfi! – kiáltott a király szörnyű haraggal. – Te voltál a leányomnál?

– Én voltam, felséges királyom, nem tagadom. Ha tagadnám is, mi hasznát látnám?

– Bizony, ha te voltál, mindjárt agyon is lőlek ebben az ártó helyemben!

Azt mondta erre a királyfi:

– Ne lőjön meg, felséges királyom. Inkább vitessen vissza a toronyba, kötöztessen össze a lányával és vettessen le a toronyból.

– No, ha ez a kívánságod, az hamar teljesedhetik – mondta a király. – Haljatok hát meg együtt, szívem szomorítói!

Hát, csak úgy lett, ahogy a szárnyas királyfi kívánta: visszavitték a toronyba, ott összekötötték a királykisasszonnyal, s ledobták a toronyból. Le ám, csakhogy nem estek a földre, mert a királyfi szárnyát elfelejtették lekötni, s ahogy lelökték őket az ablak párkányáról, kieresztette a szárnyait, felszállott a magas levegőégbe, s repült a királykisasszonnyal, mint a gondolat, még annál is sebesebben.

Eleget kiabált a király utána, hogy csak jöjjön vissza, egyiknek sem lesz semmilyen bántódása, de bezzeg volt esze a szárnyas királyfinak, még a fejét sem fordította vissza; nem szállott földre, míg az apja udvarába nem ért. Ott aztán leoldották róluk a kötelet, s még aznap megesküdtek a fiatalok. Amire a király odaért, már rég megvolt a lakodalom, csak egy kevés maradék jutott neki a lakodalmi kalácsból.

No ez éppen így volt jó, ahogy volt!

Itt a vége, fuss el véle!

Benedek Elek nyomán

Ékszerkészítés

1. Szívószálból

Különböző színű szívószálakat felvágunk egyforma darabokra, ferdén.

Ha a színes darabokat felváltva erős cérnára (fonalra) felfűzzük, a cérna két végét összekötjük, kész is a nyakék. (Ügyelj arra, hogy a cérna hossza nagyobb legyen, mint a fejed kerülete, máskülönben nem tudod majd a nyakadba tenni!)

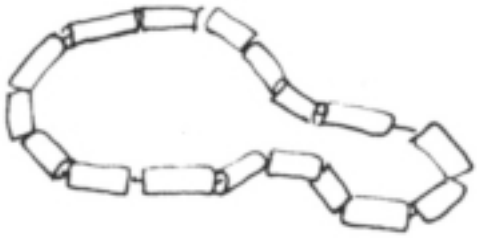

2. Papírból

Színes papírból, színes újságpapírból ilyen formákat vágunk ki. Majd szívószálra feltekerjük úgy, hogy a széles végénél kezdjük, és a háromszög csúcsát egy kis csepp ragasztóval leragasztjuk. Száradás után ezeket a kis csődarabokat fűzzük fel a fonalunkra. Minél színesebb, tarkább a magazin, annál szebb lesz a lánc.

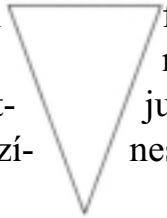

3. Gyöngyből, sókerámiából

Az előzőleg elkészített, megszárított sókerámiagyöngyöket különböző színekre festjük, majd felfűzzük. A gyöngyök készítésekor, száradás előtt mintákat is nyomhatunk a felületükbe: pl. csavarfejjel, szöggel, ollóval, ággal stb.

4. Tésztából

Temperával befestjük különböző színekre a csőtészta eltört darabjait, vagy a közepén lyukas tésztácskákat. Ha megszáradt, felfűzzük.